

REPUBLIC
OF
SOUTH AFRICA



REPUBLIEK
VAN
SUID-AFRIKA

Government Gazette Staatskoerant

Vol. 392

PRETORIA, 6 FEBRUARY 1998
FEBRUARIE

No. 18668

TSEBISO-KAKARETSO

TSEBISO 184 YA 1998

LEFAPHA LA TSHEBELETSO YA SETSHABA LE TSAMAIISO

Tokomane ya Semmuso ka Phetolo ya Tshebeletso ya Setjhaba e hlahiswa ke Lefapha la Tshebeletso ya Setjhaba le Tsamaiso. Sepheo sa Tokomane ena ya Semmuso ke ho fana ka moralo wa leano le mokgwa o ka sebediswang wa Phetolo ya Tshebeletso ya Setjhaba. Tokomane ena ya Batho Pele e hlahisitswe hape ka maleme a mane a semmuso eleng, Afrikaans, English, Xitsonga le seZulu.

BATHO PELE - PEOPLE FIRST

TOKOMANE YA SEMMUSO KA

**PHETOLO YA TSHEBELETSO
YA SETJHABA**

**LEFAPHA LA TSHEBELETSO YA SETJHABA LE TSAMAIISO
HLAKUBELE 1998**

KETAPELE

Ha ke ne ke kgethelwa ho tla sebetsa mosebetsi ona, ke tsebile hore e meng ya mesebetsi ya Mmuso ya bohlokwa ke ho theha tshebeletso ya setjhaba e ka kgonang ho rarolla mathata a ho ntlafatsa tshebeletso ya setjhaba ho thusa baahi ba Afrika Borwa. Ho fihlellwa ha ditshebeletso tsa setjhaba ha esale monyetla o ka thabelwang ke ba mmalwa feela; e se e le seo baahi ba tlamehileng ho se lebella, ha holoholo ba neng ba qheletswe thoko nakong e fetileng. Ke ka hoo motheo o ka sehloohong o tataisang wa tshebeletso ya setjhaba wa phetolo le ntjhafatso e leng "tshebeletso ya setjhaba". Tlhabollo ya Tshebeletso ya rona ya Setjhaba e lokela ho hlahlojwa, ka tshwanelo, ka ho phetha mesebetsi e fapaneng eo batho ba e bonang ka mehla maphelong a bona. Ke ka hoo ke thehang *Batho Pele*. Ke batla hore seo ke se buileng se bonahale. Ke batla hore ho phethwe seo batho ba se hlokanang pele, mme ba kgotsofatswe. Ke batla hore batho ba tadime le ho bona Tshebeletso ya Setjhaba ka tsela e ntjha hohang.

Batho Pele e thehilwe hodima metheo e robedi ya setjhaba e tsejwang e le *Metheo ya Batho Pele*. Ho ba le bonnete ba hore Metheo ena e phethwa ka pele, ke kopa lefapha le leng le le leng la setjhaba le la provense ho itlama ho phetha mesebetsi e itseng. Tabeng ya pele, ke ba kopa ho hlwaya dintlafatso tse nyenyane, empa e le tsa bohlokwa, tsamaisong ya bona ya tshebeletso ya setjhaba, tse ka lokiswang ka pele mme tsa phethwa. Tsena di keneyeletsa ho potlakisa ho araba mangolo le mehala kapa ho hlahiswa ha matsholo a lefapha a ho sebedisana hantle le setjhaba. Tabeng ya bobedi, ke kopa mafapha ho latela mokgwa wa tshebetso wa phethiso wa Tokomane ena ya Semmuso ho ntshetsa pele lenaneo la ntlafatso la tshebeletso ya setjhaba. Ke lebeleitse hape hore mafapha a phatlalatse mafelong a 1998 maemo mabapi le ditshebeletso tseo a fanang ka tsona, mme a hlokomele se tla etsahala. Ditlaleho di tla phatlalatswa ka moo mafapaha a sebeditseng hantle ka teng ho ya ka maemo a beilweng.

Ka moso, ho tla buisanwa le basebedisi ba ditshebeletso tsa setjhaba ka ditlhoko tsa bona le dintlha tsa bohlokwa. Merero eka fihlellwang ha bonolo le e ka thusang e lokela ho hlophiswa ho dumella motho ka mong ho ka etsa ho hong hae ba maemo a beilweng ha a fihlellwe. Bahlanka ba mmuso ba lokela ho sebeletsa baahi bohle ka tlhomphe, tlotala le seriti. Melawana ya boitshwaro ya Lefapha e tla thehwa, mme ho be le thupello ho hlokomela hore sena se a phethahala. Le ha ho le jwalo, hona ho ke ke ha ananela ka ketso ena feela. Maemo a tshebeletso a ke ke a phahamiswa ka letsatsi le le leng feela. Re lokela ho phela ho ya ka matla ao setjhaba se nang le ona. Ke ka hoo karolo ya bohlokwa ya *Batho Pele* e leng phuputso e tswelang pele, e kgothaletsang tshebetso e ntle le ho fokotsa ha ho senya Tshebeletsong ya Setjhaba. Ranta e nngwe le e nngwe e senngwang mesebetsing eo e seng ya bohlokwa, mesebetsi e seng metle, ka ho dieha le phetapheto, ke tjelele e neng e ka bolokwa ho ntlafatsa ditshebeletso. Sepheo ke ho phahamisa butlebutle maemo a tshebeletso, haholoholo ho ba neng ba haelwa ho fihlella ditshebeletso tsa setjhaba mehleng e fetileng le ba neng ba hloka ka ho fetisisa.

Batho Pele ke phephetso e kgolo ho bahlanka ba mmuso, empa ke a tseba hore bongata ba bahlanka ba mmuso ba kgothetseng ba amohela phephetso ena. Ke a tseba hore ba tadima *Batho Pele* jwalo ka monyetla wa ho sebeletsa baahi ba ha bo bona ka ditshebeletso tseo ba ka ikgantshang ka tsona.

Ke batla ho leboha, ka bonna, mokgatlo le/kapa motho ka mong ya kentseng letsoho ho hlahisweng ha Tokomane ena ya Semmuso. Diphehiso tsa lona tsa bohlokwa di thusitse le ba bang ba bangata ba dumelang hore ena ke Tokomane ya e balehang ebile e ka phethahatswa. A le keng le sebedisane le nna ho hlokomeleng hore Tshebeletso ya Setjhaba e phethahala ka moo e reretsweng ka teng e leng ho sebeletsa baahi bohle ba Afrika Borwa.


Zola Skweyiya

Letona la Tshebeletso ya Setjhaba le Taolo

LENANEO LA DIKAHARE

	LEQEPHE
DIKGUTSUFATSO	8
1. SELELEKELA	9
1.1 Sepheo	9
1.2 Motheo	10
1.3 Batho ba lokela ho tla pele: "Kutlwisiso ya "moreki"	13
2. BONAMO BA TOKOMANE ENA YA SEMMUSO	14
3. METHEO YA TSHEBELETSO YA SETJHABA YA BATHO PELE	14
4. HO SEBEDISA METHEO	15
4.1 Ho fumana maikutlo a basebedisi ba ditshebeletso	15
4.2 Ho bea maemo le tekanyetso ya ditshebeletso	16
4.3 Ho eketsa phihlelo ya ditshebeletso	17
4.4 Ho hlokomedisa ka tlhompho	18
4.5 Ho fana ka tlhahisoleseding e ngata ebile e le molemo	18
4.6 Ho ntlafatsa tshebetso e pepeneneng	19
4.7 Tokiso ya diphoso le ho sa atlehe	20
4.8 Phumantsho ya maemo a tshwanetseng tjhelete e lefelletsweng mosebetsi	21
5. HO KGOThALETSA TSHEBEDISO YA MENAHANO E METJHA, HO KGOThALETSA MESEBETSI E METLE	22
6. TSHEBEDISANO LE SETJHABA KA BOPHARA	22
7. HO NETEFATSA PHETHAHALO	23
7.1 Mekgwa ya tshebetso ya mekgatlo	23
7.2 Mokgwa wa ho sebetsa	24
8. PHATLALATSO YA BOITLAMO BA TSHEBELETSO YA SETJHABA	27
9. DIBAKA TSA TEKONG	27
10. SEO LEFAPHA LA TSHEBELETSO YA SETJHABA LE TSAMAIISO LE KA SE ETSANG HO TSHEHETSA MATSAPA A MAFAPHA A HO SEBETSA	28
11. TLHOKOMELO YA TSWELOPELE	28
12. HA HO NAKO E LOKELANG HO SENNGWA	28
SEHLOMATHISO SA A: MOTLOLO WA TLALEHO YA SELEMO SETJHABENG	30
SEHLOMATHISO SA B: MOFUTA WA MOTLOLO WA MANANEO A NTLAFATSO YA TSHEBELETSO YA SETJHABA	32

DIKGUTSUFATSO

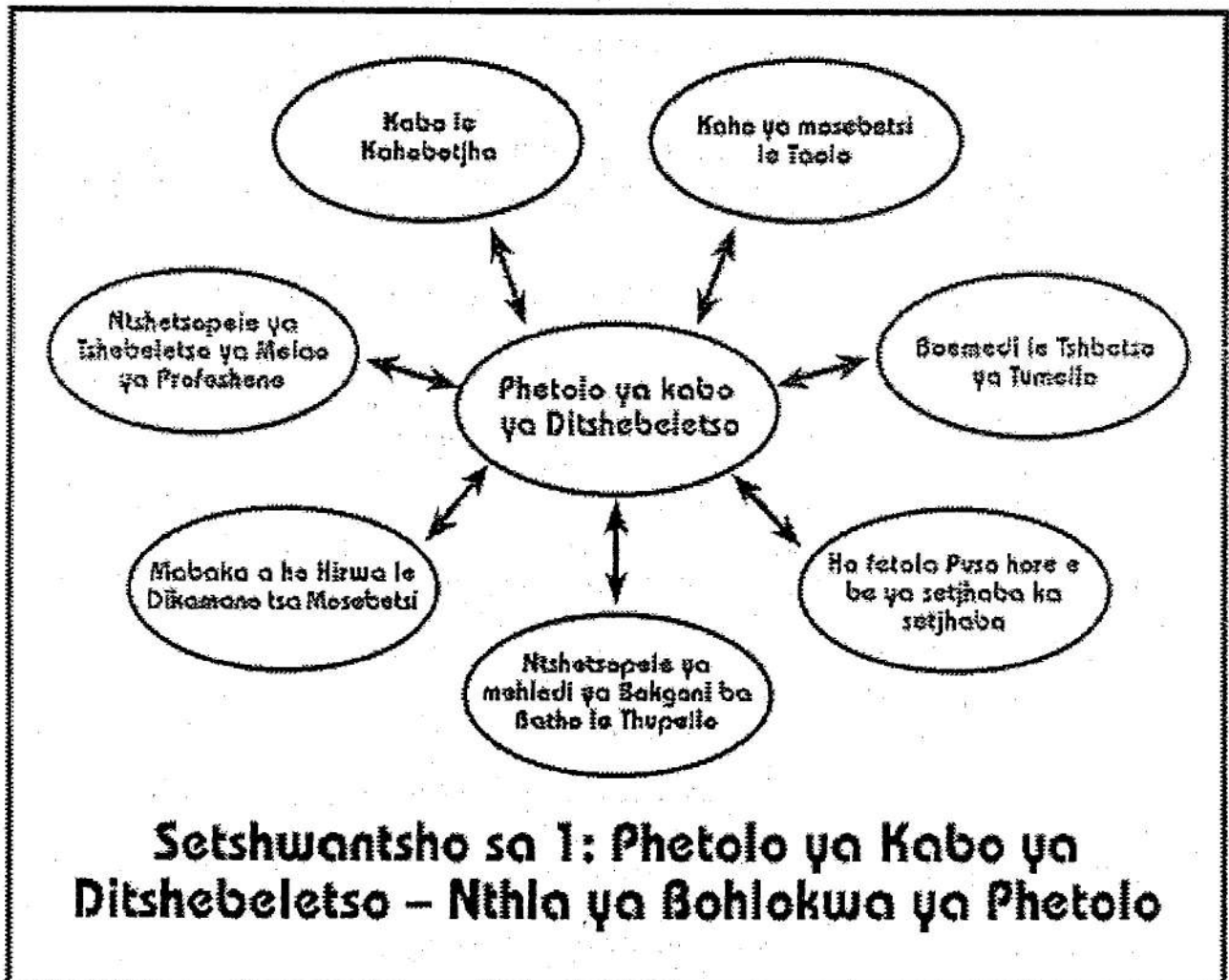
MS	Mekgatlo ya Setjhaba
LTST	Lefapha la Tshebeletso ya Setjhaba le Tsamaiso
KMK	Kgolo, Mesebetsi le Kabobotjha
SLP	Setho sa Lekgotla la Phethahatso
MSM	Mekgatlo eo e Seng ya Mmuso
KTS	Khomishene ya Tshebeletso ya Setjhaba
LKN	Lenaneo la Kahobotjha le Ntshetsopele
TSPTS	Tokomane ya Semmuso ka Phetolo ya Tshebeletso ya Setjhaba

1. SELELEKELA

"Motheo wa tataiso ya tshebeletso ya setjhaba Afrika Borwa e tla ba o reng ditshebeletso ho batho."

1.1 Sepheo

- 1.1.1 Tokomane ya Semmuso ka Phetolo ya Tshebeletso ya Setjhaba (TSPTS), e phatlaladitsweng ka 24 Pudukwana 1995, e hlahisa dintlha tse robedi tsa bohlokwa tsa phetolo tseo ho tsona Phetolo ya Tshebeletso ya Setjhaba e leng taba ya bohlokwa. Sena se bakwa ke hobane tshebeletso ya setjhaba e fetohileng ya Afrika Borwa e tla hlahlojwa tlhoko e le nngwe hara tsohle: ho phethahala ha ho sebeletsa setjhaba e leng ho kgotsofatsa dihlhoko tsa motheo tsa baahi bohle ba Afrika Borwa. Ho ntshetsa pele tshebeletso ya setjhaba ke maikemisetso a lenaneo la phetolo la tshebeletso ya setjhaba.



- 1.1.2 Sepheo sa Tokomane ena ya Semmuso ke ho fana ka moralo wa leano le mkgwa o ka

sebediswang wa phetolo ya tshebeletso ya setjhaba. Tokomane ena ya Semmuso ke e buang haholoholo ka moo ditshebeletso tsa setjhaba di fanwang ka teng, haholoholo ka moo ho ka ntlafatswang bokgoni le phethahatso ka moo ditshebeletso di ka sebedisetswang setjhaba ka teng. Ha se taba ya hore ke ditshebeletso dife tseo ho ka fanwang ka tsona - boholo ba tsona, boemo le maemo - tse e leng taba ya Matona, Ditho tsa Makgotla a Phethahatso (DMP), ba bang bao e leng dihlooho tsa mafapha le dihlooho tsa mafapha a mmuso a tla kgethwa. Le ha ho le jwalo, diqeto tsa bona ka se tla phethwa di tla ntlafatswa ka lebaka la tshebetso ya *Batho Pele*, ho tea mohlala, ho ya ka puisano e hlophisitsweng le basebedisi ba ditshebeletso, le ka tsebiso ya hore maemo a tshebeletso aa phethwa tshebetsong.

1.2 Motheo

1.2.1 Ditshebeletso tsa setjhaba ha se monyetla setjhabeng se tswetseng pele le sa puso ya setjhaba ka setjhaba: ke se ka lebellwang ka molao. Ke ka hoo ho hlokomela ditlhoko tsa motheo tsa baahi bohle e leng e nngwe ya mananeo a mahlano a bohlokwa a Leano la Mmuso la Kahobotjha le Ntshetsopele (LMKN). Ke ka lebaka leo tsamaiso ya moruo e akaretsang ya Mmuso e bitswang Kgolo, Ho Hirwa le Kabo (KHK) e ipiletsa, hara tse ding, ho fokotseng ho sa hlokeheng ha tshebediso ya ditshebeletso tsa mmuso le ho lokollwa ha mehlodi mabapi le ho bolokeng tlhahiso le ho lebiseng hape ditlhoko dibakeng tseo di hlokeheng haholo ho tsona. Hona ho bolela hore mafapha a mmuso a rutwe hape ho etsa hore ditshebeletso di fihlelle baahi haholo ho feta pele, ho latela maemo a ho kginwa ha tjelele le ho ya ka moo ho ka kgotsofatswang ditlhoko tse phehisang.

1.2.2 Molao wa Motheo wa 1996 o hlalosa hore tsamaiso ya setjhaba e lokela ho ikamahanya le metheo e mengata, ho kenyeletswa hore:

- * maemo a hodimo a mosebetsi wa profeshene a phahamiswe le ho bolokwa;
- * ditshebeletso di fuwe batho ka ho lekana ntle ho leeme;
- * mehlodi e sebediswe ka tshwanelo; ka paballo le bokgoni;
- * batho ba thuswe ha ba hloka thuso;
- * setjhaba se kgothaletswe ho kenya letsoho ha ho nkuwa qeto ka leano; mme
- * se boele se be le boikarabelo, se sebeletse pepeneneng mme se sebeletse ho ntshetsa pele.

Molao wa Motheo, ka Molao wa Ditokelo, le ona o fa baahi ditokelo tse itseng tsa ho ba kgahlanong le puso ha eba ba kgolwa hore ditokelo tsa bona tsa molao wa motheo ha di phethiswe, le ho ba le hona ho ka tseba ka seo puso e se tsebang, mme ba se hloka ho ka phetha ka tsela eo.

1.2.3 Ho latela metheo ena ya Molao wa Motheo Tokomane ena ya Semmuso ka Phetolo ya Tshebeletso ya Setjhaba (TSPTS) e ipiletsa mafapheng ohle a mmuso le a provense ho etsa tshebeletso ya setjhaba taba ya bohlokwa. TSPTS e boela e fana ka moralo o tla thusa mafapha a setjhaba le a provense ho ka ntshetsa pele mekgwa ya tshebeletso ya mafapha a setjhaba. Mekgwa ena ya tshebetso e lokela ho ntshetsa pele diphetoho tse tswelang pele bongateng ba mosebetsi o etswang, maemo le tekanyo ya ditshebeletso. Kgaolo ya 11 ya tokomane ena ya TSPTS e batla mafapha a setjhaba le diprovence ho hlwaya, hara tse ding:

- * polelo ya thomo ya tshebeletso ya setjhaba ha mmoho le tiisetso ya tshebeletso;
- * hore ke tshebeletso dife tse hlokeheng, di hloka ke bomang, ka bokae;
- * ho ya ka motheo wa Lenaneo la Kahobotjha le Ntshetsopele wa ditefello tseo batho ba di

kgonang, le motheo wa ho lebisā mehlodi dinaheng le mafapheng a batho a neng a kgethollwa pele;

- * maemo a ditshebeletso, tihalo eo ho phehisistweng ho yona ya mesebetsi e phethilweng le e tshwanelang ho phethwa le ditshupo tsa mesebetsi eo, dipapiso le maemo a matjhaba;
- * ho hlaloba le ho sekaseka mekgwa le makala a ho lekanya tswelopele le ho lokisa diphoso moo ho kgonahalang teng;
- * mekgwa e nepahetseng ya ho aba mesebetsi le ho ntshetsa pele bokgoni ba basebetsi le ho aha bokgoni ba mekgatlo, e le e reretsweng ditlhoko tsa ho phetha ditshebeletso;
- * hore tsebo ya batho ya ho sebetsa le mehlodi e meng e sebediswe ho thuseng setjhaba ho na le ho shebana le taolo feela, haholoholo ho sebeletsa batho ba hlohang ya batho le dibakeng tsa bofutsana;
- * merero ya ditjhelete e hokahanyang ditekanyetso ka botlalo le ditlhoko tsa ditshebeletso le merero ya basebeletsi;
- * dikamano tse ka bang teng le borakgwebo, mekgatlo eo e seng ya mmuso (MSM) le mekgatlo ya setjhaba (MYS) e ka tlisang kabo e phethahetseng ya ditshebeletso; le
- * ntshetsopele, haholoholo ka thupello, ya moetlo wa tlhokomelo ya bathuswa le mekgwa ya ho ho aba ditshebeletso ntle le kgethollo ka mmala, bong kapa bohole.

1.2.4 TSPTS e boela e hlalosa hore ho ba le bonnete ba hore ho sebeletsa setjhaba ho tla nne ho ntlafatswe, mafapha a setjhaba le a diprovense a tshwanela ho qaqisa maikemisetso a ona a nakwana, a nako e mahareng le a nako e telele a ho sebetsa. Mafapha a boela a tshwanela ho hlalisa maikemisetso a ona a selemo ka selemo le a dilemo tse hlano mabapi le ho phetha mesebetsi e itseng, mme a tla kotjwa ho tlalehela makgotla a ona a etsang melao ya setjhaba le a provense ka dikatleho tsa ona.

1.2.5 Ho ntshetsapele ditshebeletso tsa setjhaba ho bolela ho lokisa ho se lekane ho neng ho le teng mehleng e fetileng, ha ho ntse ho tswelwa pele ka tshebeletso mafapheng ka ho fapana, mme ho hlokometswe ho kgotsofatsa ditlhoko tsa Mafrika Borwa a 40% ba futsanehileng, le ba jwalo ka dihole, le basadi ba batho ba batsho ba mahaeng, ba neng ba kgethollwa ho ya ka ho thuswa ke mmuso. Ho ntshetsapele tshebeletso ya setjhaba ho bolela hape hore ho tlohelwe ho tlhokomela, tsamaiso ya molao, mekgwa ya tshebetso le maikutlo, le ho batlisisa mekgwa o motjha wa ho bea batho pele, o molemo, o potlakile mme o thabela ho hlokomela ditlhoko tsa batho. Ho bolela ho fetoha ho phethahetseng mabapi le thusa setjhaba. Sepheo sa ho sebeletsa setjhaba ke ho thusa ka thekolohelo, ho lekana le ho sebetsa ka ho phethahala.

1.2.6 Ho hlaliswa ha lenaneo la ntshetsopele la tshebeletso ya setjhaba ho ke ke ha fihlellwa ka bobona feela ho diphetoho tsa motheo tsa taolo tshebeletsong ya setjhaba. E lokela ho ba karolo ya mekgwa o fetohileng oo ka ona basebeletsi ba mmuso ba iponang pelepele e le bahlanka ba mmuso ba baahi ba Afrika Borwa, le moo e leng hore Tshebeletso ya Setjhaba e laolwa ka tshebeletso setjhabeng e le maikemisetso a ka sehloohong. Tshebeletso ya setjhaba e ntlafaditsweng e ke ke ya tswela pele ka ho romelwa ha mangolo a potolohang. Ha se ya melao e dibukeng feela le "ditaolo", hobane ha se tshebetso feela ya "taolo". Ke ho fetofetoha ha tsamaiso eo ho yona ho tla hlahang kamano e ntjha mahareng a tshebeletso ya setjhaba le mosebeletsuwa ka bomong. Ho kenya tshebeletsong lenaneo la tshebeletso ya setjhaba ka katleho, balaodi ba tshebeletso ya setjhaba ba hloka disebediswa tse ntjha tsa taolo.

1.2.7 'Disebediswa' tsena ke, ka kakaretso, disebediswa tsa taolo e ntjha ya tshebeletso ya setjhaba. Hanilitle, di ka hlalowsa tjena:

- * ho neelwa boikarabelo ha molaodi ka mong ba ho netefatsa diphetho tse beuweng ka mehlodi e lekantsweng le ho tswelwa molemo ke tjelele tshebedisong ya mehlodi eo.
- * boikarabelo ba molaodi papisong ya diphetho le matla a bolaodi mabapi le diqeto hore mehlodi e sebediswe jwang;
- * neo ya boikarabelo ba bolaodi le matla ho ba maamong a tlase ka moo ho ka kgonwang ka teng;
- * ho bewa pepeneng ha diphetho tse fihletsweng le mehlodi e sebedisitsweng.

1.2.8 Menahano ena ha e metjha Afrika Borwa - e bopelletswa tokomaneng ena ya TSPTS. Le ha ho le jwalo, Tshebeletso ya Setjhaba e sa le hojana le ho kenya tshebeletsong menahano ena. Tshebeletso ya Setjhaba e sa ntse e bonwa e na le , ho etsa mohlala, ho se lekane ha ditshebeletso tsa setjhaba, haholoholo mahaeng, ho se fihlellwe ha bobebe ha ditshebeletso, ho se pepeswe ha ditshebeletso le ho tshepahala le ho buisana ka maemo a hlokehang a tshebeletso, ho hlokeha ha tsebiso e nepahetseng le e bobebe ka ditshebeletso le maemo ao ho fanwang ka ona, ho hloka ho araba le ho ba hlokolotsi ka ditlitlebo tsa baahi, le boitshwaro bobobe ba basebeletsi. Menahano ena, e yeng e hlahelle ka mehla pehelong ya ditaba ka diketsahalo tsa Tshebeletso ya Setjhaba, e ye e qoqwe ke bahlanka ba mmuso ba bangata ka bobona, jwalo ka ha ho ile ha thasisetswa nakong ya dipuisano tse ileng tsa etella ditokiso tsa Tokomane ena ya Semmuso pele le TSPTS.

1.2.9 Tshebeletso ya Setjhaba hape e sa ntse e bonwa jwalo ka ha eka e sebedisa mokgwa wa bolaodi bo teteantsweng ho feteletseng ka ho latellana ho tloha hodimo le ka molao o futsitsweng leanong la mehleng la dipolotiki, e boelang e thatafaletsang hore motho ka mong a ka jara boikarabelo hobane:

- * ho etsa qeto ho abelwe bohle;
- * ba shebane le diphehiso ho na le diphihlelo;
- * ha ba kgothaleitse boleng ba tjelele;
- * ha ba kgothaleitse tlhahiso e ntjha le ho nahana;
- * ba kgothaletsa ho sebetsa ka ho tshwana ho na le tshebetso e hlwahlwa le e lekang ho arabela maemo a ditaba;
- * ba kgothaletsa ho ipatlisisa, menahano e sa fetoheng e leng kgahlanong le mekgwa ya ponelopele eo sepheo sa yona e leng ditshebeletso ho setjhaba.

1.2.10 Ditsamaiso tse ngata tsa kgale le mekgwa ya ho sebetsa e a hlahlojwa jwale, mme dilengwana tse seng kae tse tlang di tla bontsha diphetho, ho tea mohlala, ka tekanyetso ya tjelele le taolo ya bokgoni ba batho, tse tla roma mafapha a setjhaba le a provense hore a be le bolaodi bo boholo le boikarabelo ba tshebeletso ya setjhaba, le ho fetofetoha ho hoholo ho ka laola mesebetsi ho ya ka maikemisetsa a tswelopele.

1.2.11 Ho ka etsahala hore diphethoho tse ka hare di qetwe pele ho lekwa ho hlahiswa ha lenaneo la tswelopele la tshebeletso ya setjhaba. Le ha ho le jwalo, taba ena e qhelela thoko monahano wa hore tshebeletso ya setjhaba ke taba ya bohlokwahadi Afrika Borwa, mme ha ho mokgwa o mong hape ka ntle ha hore ho sebetswe ka phethoho ya taolo ya ka hare le tshebeletso ya setjhaba ka nako e le nngwe. Ebile e sitwa ho amohela hore diphethoho tsa setso le tsa taolo tse hlokwang ke tsa mokgwa o nseng di tswela pele, o tla fihlelwa ka pele le ka katleho ka ho etsa hore tshebeletso ya setjhaba e be ya bohlokwa. Tshebeletso ya Setjhaba e se ke ya bonwa e le ntsha eo e leng yona feela ya bohlokwahlokwana ya lenaneo la phethoho la Tshebeletso ya Setjhaba, empa e le karolo ya lona, ebile e le mokgwa o hlophollang ditlhabollo tsa taolo tse hlokwang.

1.2.12 Tokomane ena ya Semmuso ka Phetolo ya Tshebeletso ya Setjhaba ka hona e batla ho hlalisa mokgwa o motjha tshebeletsong ya setjhaba: mokgwa o tla susumelletsa ditsamaiso, mekgwa ya tshebetso, maikutlo le boitshwaro Tshebeletsong ya Setjhaba mme e ba ruta ka ho sebeletsa setjhaba, mokgwa o beang batho pele. Hona ha ho bolele ho hlalisa melao e mengata le ditsamaiso tse peliweng sebakeng se le seng feela kapa tshebeletso ya setjhaba ya taolo e tsepamisitsweng sebakeng se le seng. Empa, e kenyeletsa ho theha moralo wa ditshebeletso tsa setjhaba o tshwarang baahi jwalo ka bareki ebile o nehang baahi toka ya ho beha boikarabelo ho basebeletsi ba setjhaba mabapi le ditshebeletso tseo ba di fumanang. Moralo o lokollang matla le boitelo ba bahlanka ba setjhaba ho hlalisa ditsela tse tobaneng le ho sebetsana le setjhaba. Mokgwa ona o fuperwe lebitsong le neng le amohelwe ka boqapi - *Batho Pele* (Maele a Sesotho). Leano la moralo la *Batho Pele* le na le metheo e robedi ya ho sebeletsa setjhaba, e ngotsweng temaneng ya 3 ha re tswela pele, le tswalwang ke maikemisetso a leano a ngotsweng Kgaolong ya 11 ya TSPTS.

1.3 Batho ba lokela ho tla pele: Kutlwisiso va "moreki"

1.3.1 Mmarakeng wa kgwebo wa phehisano ka nnete, dikhamphani tsa praevete di ke ke tsa iphanyetsa ditakatso le ditabatabelo tsa moreki ha eba ba batla ho dula di le kgwebong, hobane bareki ba sa kgotsofalang ba ka ikgethela ho reka sebakeng se seng. Ho tseba seo bareki ba se batlang le ho fana ka sona ka pele, se le setle ebile se le theko e tlase ho bao o phehisang le bona kgwebong, ke taba ya bohlokwa ho atleheng ha kgwebo. Jwalo ka dikhamphani tse phehisang lefatsheng lohle di tla hlokomela haufinyana, "moreki ke motho wa bohlokwa" ha se puo feela e sa reng letho empa e le motheo wa kgwebo wa sethato.

1.3.2 Ka papiso baahi, e le "bareki" ba ditshebeletso tsa setjhaba, ba ke ke ba ikgethela ho reka sebakeng se seng. Ho etsa mohlala, Moafrika Borwa ofe kapa ofe ya batlang paseporoto ha a na boikgethelo empa ho ngolla Lefapheng la Ditaba tsa Selehae. Ditshebeletso tsa setjhaba tse ngata ha di lefella ka ho otlooha ke "moreki", mme mafapha a setjhaba le a provense ha a fella ke kgwebo ha a sa kgotsofatse "bareki". Hapehape, ditshebeletso tsa setjhaba jwalo ka ba bokellang lekgetho kapa ba phethisang molao le tlhophiso ha se "ditshebeletso" ke mesibetsi e laolang. Di amohelwa ke setjhaba e le dintho tsa bohlokwa tse disang setjhaba se itlhomphileng moo ho sireletswang batho ba ka nthswang kotsi le baahi bohle ba na le menyetla e lekanang ya tswelolepele ya moruo phedisano.

1.3.3 Mohopolo wa ho nka moahi e le 'moreki' o ka shebahala o sa nepahala kgetlong la pele. Le ha ho le jwalo 'moreki' ke lereo la bohlokwa moelelong wa ntlafatso ya tshebeletso ya setjhaba hobane le akaretse metheo e itseng eo e leng ya bohlokwa tshebeletsong ya setjhaba jwalo ka ha ho etswa ho fumaneng kgwebo ka tshebeletso. Ho tshwara baahi jwalo ka 'bareki' ho bolela ho:

- * sekehela mehopollo ya bona tsebe le ho e kenya tshebetsong ha ho nkwa qeto tse itseng tshebeletsong tseo ba di hlokanang;
- * bontsha tlhompho le kutlwisiso;
- * netefatsa hore maemo a ditshebeletso tse tshepisisitsweng ke a hodimo ka nako tsohle; le
- * ho ikarabela ka pele le ka kutlwelobohloko ha maemo a batla a le tlase ho ya ka moo ho neng ho tshepisiswe.

1.3.4 Lereo lena la 'moreki' le tla ba molemo ke hona ho ntshetsa pele lenaneo la *Batho Pele* mme le sebediswa ka ho lekalekana le lereo la baahi hohle Tokomaneng ena ya Semmuso. Empa ha se setjhaba feela e leng "bareki". Mafapha a setjhaba le a provense a na le bathuswa ba ka hare jwalo

ka dibopeho le moifo mekgatlong ya bona bao ba fanang ka ditshebeletso. Lenaneo la *Batho Pele* le sebetsa ka ho lekana ho bathuswa bana ba ka hare. Mareo baahi le bareki a sebedisitsweng hohle Tokomaneng ena ya Semmuso a lebesitswe ho bathuswa ba ka hare le ba ka ntle ka bobedi.

1.3.5 Ho ya ka tekanyetso ya "moreki", kgwebo ya Afrika Borwa e sa na le tsela e telele. Dibakeng tse ngata, ha ho na maemo a hlalositsweng ka botlalo ho ka lekanya tshebeletso ya setjhaba. Moahi ka mong o ehlwa hore ho tletleba ka ditshebeletso ho ba le tshebetso e nyenyane mme e ka ba mosebetsi o boima ebile o batla nako e teletsana. Ho hloka tsebo le melawana e sa utlwahaleng ke tse ding tsa dintho tse thibelang tshebeletso ya setjhaba. Mehlang ho ye ho tlohelwe tsena tsohle ho moahi hore a iphumanele - kapa ke ditshebeletso dife tse teng, le hore o tlameha ho tsebang. Boholo ba diforomo tsa mmuso di thata ebile ha di a ngolwa ka tsela e bobebe ya ho di tlatsa. Mangolo a mangata a ngotswe ka puo e sothehileng, e nyahamisang batho bao baa amohelang, mme e tarakanye kelello ya motho ya tla amohela lengolo. Ho fumana motho ya nepahetseng ya tla bua le wena lefapheng la setjhaba le la provense, haholoholo motho ya ka o eletsang ka thabo ho boima, ho siya moahi a nyahame, a tlallane ebile a sa itsebe.

1.3.6 Bahlanka ba bangata ba mmuso ba sebeletsang setjhaba ka ho otloloha, ba tseba hantle seo ba tshwanelang ho se etsa ka ha ba sebetsa le setjhaba se nyahameng ka mehla mosebetsing wa bona. Ba ye ba rate ho bona dintlafatso ebile ba ye ba be le menahano e metle ka se ka etswang, empa ba tlangwa ke tsamaiso le ditshebetso tseo ba nahanang hore ha ba na matla a ho di fetola.

2. BONAMO BA TOKOMANE ENA YA SEMMUSO

Ho ya ka selelekela sena seo re tswang ho bua ka sona, Tokomane ena ya Semmuso e latedisa lenaneo le kgonahalang la phetolo ya ditshebeletso tsa setjhaba. Tokomane ena ya Semmuso e akaretsa makala ao a setjhaba ho kenyeletsa le a provense, a laolwang ke Molao wa Tshebeletso ya Setjhaba, wa 1994. Feel a molao ona o boela o akaretsa le basebetsi ba kgwebo ba laolwang ke melao e meng, jwalo ka mmuso wa sekhahle le mekgatlo eo e seng ya mmuso ka botlalo, barutabana mafapheng a thuto, Lebotho la Setjhaba la Tshireletso la Afrika Borwa le Ditshebeletso tsa Diphuputso tsa Mahlale. Ho ya ka motheo wa Molao wa Motheo wa mmuso wa tshebedisano, haholoholo ha ho phahamiswa mmuso o sebetsang mmoho, ho lebeletswa, ke hona, hore makala ohle a taolo ya setjhaba a tla dumela ho latela metheo e hlalositsweng Tokomaneng ena ya Semmuso.

3. METHEO YA TSHEBELETSO YA SETJHABA YA BATHO PELE

Metheo e robedi ya phetoho ya tshebeletso ya setjhaba - metheo ya Batho Pele - e hlwaiwe. Mekgwa ena e hlalositswe ka tsela e utlwahalang hore mafapha a setjhaba le a diprovence ho e sebedisa ho ya ka ditlhoko tsa bona le maemo. Metheo ya Batho Pele ke:

METHEO E ROBEDI YA BATHO PELE**1. PUISANO**

Baahi ba tshwanela hore ba ntshe maikutlo ka maemo a tshebeletso tsa setjhaba tseo ba di fumantshwang, mme ha ho kgoneha, ba ikgethele ditshebeletso tse batlehang.

2. MAEMO A DITSHEBELETSO

Baahi ba tshwanela ho tseba hore ba ila fumantshwa ditshebeletso tsa mofuta ofe hore ba tsebe hore ba lebeletse eng.

3. PHIHLELLO

Baahi bohle ba tshwanela ho fihlella ditshebeletso tseo ba nang letoka ya ho di fumana

4. TSHWARO E NTLE YA BAAHI

Baahi ba tshwanela ho tshwarwa hanile ka tlhokomedisiso.

5. TSEBISO

Baahi ba tshwanela ho tsebiswa ka botlalo le ka nepahalo ka ditshebeletso tsa setjhaba tseo ba nang le toka ya ho di fumantshwa.

6. HO SEBELETSA KA BOLOKOLOHI LE NTLE LESEPHIRI

Baahi ba na le tokelo ya ho tseba hore mafapha a setjhaba le a provense a tsamaiswa jwang, ka bokae, le hore ke mang ya ka sehloohong.

7. TOKISO BOTJHA

Ha e le hore maemo a neng a tshepisiswe a tshebeletso ha a phethwe, baahi ba tshwanela ho kotjwa tshwarelo mme ho neive tlhaloso e tletseng le tokiso e potlakileng ebile e sebetsa; ha ho na le diitellebo, baahi ba tshwanela ho utlwelwa bohloko, ba thuswe.

8. BOLENG HO YA KA TJHELETE E LEFELLWANG

Ditshebeletso tsa setjhaba di tshwanela ho fanwa ka tefello e lekaneng ebile ka katleho ho netefatsa hore baahi ba tswelwa molemo ke tjhelete

4. HO KENYA METHEO TSHEBELETSONG

Ho sebedisa Mehopolo ena ya Batho Pele ke phephetso e tjamelaneng le tsamaiso ya setjhaba sa Afrika Borwa. Ditemana tse latelang di hlalosa mokgwa oo mafapha a setjhaba le a provense a tshwanelang ho tsamaiswa ka teng, empa a lokela ho bonwa e le tataiso ke mehato yohle ya mmuso le setjhaba ka kakaretso ha ho hlaliswa mananeo a ntlafatso ya tshebeletso ya setjhaba. Mengolo e masekama e bontsha seo e leng tlameho ya molao mafapheng a setjhaba le a provense; masalla a temana a fuwa e le tataiso.

4.1 Ho fumana maikutlo a basebedisi ba ditshebeletso

4.1.1 *Mafapha a mmuso wa bohareng le wa diprovinsi a tshwanela ho buisana le batho le ho nony*

maikutlo a bona ka ditshebeletso tsohle tsa lefapha, ho kenyeletswa le tse ntjha tseo setjhaba se di hlohang. Dipuisano di tla thusa hore baahi ba be le tshusumetso e itseng diqetong tse amang ditshebeletso tsa setjhaba, sena se tla fana ka bopaki bo lokileng ba hore ke ditshebeletso dife tse hlokahalang kapele. Dipuisano di ka boela tsa tlisa dikamano tse ntle pakeng tsa baabi le basebedisi ba ditshebeletso tsa setjhaba.

4.1.2 Ho na le mekgwa e mengata ya ho buisana kapa ho nonya maikutlo a basebedisi ba ditshebeletso, ho kenyeletswa dipatlisiso tsa bareki, mekgatlo le dikopano tse fapaneng ho tshwana le Mekgatlo ya Setjhaba le Mekgatlo eo e seng ya Mmuso. Mekgwa kapa mekgwa e kgethilweng e tshwanela ho tsamaelana le mekgwa ya basebedisi kapa dibareki. *Mokgwa ofe kapa ofe o kgethwang o tshwanela ho hlokomela ditshwanelo tsa bareki ba batjha kapa ba ntseng ba le teng. Ho bohlokwa hore mekgwa ena e kenyeletse maikutlo a batho ba neng ba kgethollwa ke tshebeletso ya setjhaba nakong e fetileng. Ho tshwanetse hape ho nkuwe mehato ho netefatsa hore lentswe la bohle ba neng ba kgethollwa ka baka la bodulo, puo, ho tshaba balaodi ba tulo e itseng, le a utlwahala. Batho ha ba tshwanela ho qobellwa ho hlahisa dintlha tse sa hlokahalang ka maphelo a bona. Sena se ka etswa sephiring ka tumello ya bona, fela basebedisi ba tshwanela ho ba le baemedi ho netefatsa hore ba fumana tshwaro e ntle.*

4.1.3 *Diphetho tsa dipuisano tsena di tshwanela ho tlalehuwa ho matona a mmuso wa bohareng kapa tsa diprovensi (mecs) mme di phatlalatswe. Diphatlalatswe tsena di tshwanela ho tsebuwa ke basebeletsi kaofela hore ba tsebe hore mosebetsi wa bona o nkwa jwang. Sena se tla nkelwa pele hore ha ho nkuwa diqeto ho tsebahale hore ke tshebeletso dife tse hlokahalang. Dipuisano di tshwanela ho tsamaiswa ka bohlale, ha di a tshwanela ho hlahisa ditletlebo empa di tshwanela ho lekalekanya mahlakore kaofela. Sena se tla etsa hore ho tsebahale hore ke eng seo batho ba se batlang kapele le hore na mmuso o na le mehlodi e lekaneng na - kapa hore na mehlodi e teng le bokgoni ba ho aba ditshebeletso.*

4.2 Ho bea maemo a ditshebeletso

4.2.1 *Mafapha a mmuso wa bohareng le a tsamaiso ya diprovensi a tshwanela ho hlahisa maemo a mofuta wa ditshebeletso oo ba tlang ho o hlahisa, ho kenyeletswa le ditshebeletso tse ntjha tseo batho ba ntseng ba hanelwa ka tsona. Maemo a ditshebeletso a tshwanela ho tswela moreki/ moamohedi e mong le e mong wa ditshebeletso molemo. Sena se bolela hore ditshebeletso di tshwanela ho hlokomela ntho tseo e leng tsa bohlokwa bathong. Maemo a lokela ho laolwa ka mokgwa o hlakileng mme basebedisi ba ditshebeletso ba kgone ho lekanya hantle hore na ba fumantshwa seo ba se tshepisitsweng.*

4.2.2 Maemo a mang a tla tsamaelana le nako e nkuwang ho ntsha tumello ya hore na motho a ka fumantshwa ntlo, paseporoto kapa lengolo la boitsebiso, kapa ho araba lengolo. Maemo a mang a tla tsamaelana le diphetho tse fihleletsweng. Mohlala o mong ke wa hore ka mohlomong fapheng la tsa maphelo, mokudi a ka tshwanela ho ema nako e itseng ka ha opereishene ya hae e sa potlaka. kapa mokgwa wa kalafo eo a tshwanelang ho e fumana o so netefatswe le hore na ke mang ya jarang boikarabelo ba bophelo ba hae. *Maemo a ditshebeletso a tshwanela ho behwa ka mokgwa o tshwanelehang feela o kgonang ho fihlellwa. Sena se bolela hore maemo a tshwanela ho feta a tlwaelo mme sena se etsuwa ka maikemisetso le ka ho kenya tshebetsong mekgwa e natsang tokelo tsa 'bareki'. Ho fihlella takatso ya hore Afrika Borwa e phehisane le naha tse ding ka maemo lefatshe ka bophara, ho tshwanela ho etswe dipapiso le maemo a naha tse ding, ho sa lebalwe*

maemo a tswelopele ya Afrika-Borwa nakong ya jwale.

- 4.2.3 Boikarabelo ba diphetho tsohle tsa hore ke ditshebeletso dife tse hlokahalang bo hodima Matona a kgethilweng a mmuso wa bohareng hammoho le wa diprovensi. Matona ana a na le boikarabelo ba hore na ke melao efe e kenngwang tshebetsong le tshebediso e nepahetseng ya ditjhelete. *Maemo ana a tshwanela ho fumana tumello e tletseng ya matona a mafapha pele a amohelwa.* Sena ha se re Matona a be teng ka seko sa bona moralong wa kabo ya mesebetsi. Letona le ka nna la fuwa diphetho tsa dipuisano tse bileng teng mme lona la dumellana/ hanana le se fihletsweng.
- 4.2.4 *Hang feela ka mora hore letona le dumellane le sena, maemo ana a ditshebeletso a tshwanela ho hlahiswa/ phatlalatswa mme a tsebahatswe ho batho bohle ba ka sebedisang tshebeletso tsena. Sena ke ho lemosa batho maemo ao ba ka lebellang ho a fumantshwa hore ba tle ba tsebe ho ntsha dillo ha ba sa kgotsofale.* Ho phatlalatsa maemo ana feela ha ho a lekana. *Ho tshwanela hore ho be le mokgwa oo ka ona maemo ana a kgonang ho hlahlojwa, bonyane hang ka selemo mme diphetho di phatlalatswe.* Mehato ena e a hlokahala ho netefatsa hore mmuso wa bohareng ha mmoho le diprovensi e na le boikarabelo bo tletseng tshebetsong ya tsona. Sena se boela hape se thusa ho bontsha diphetho tse hlahellang ditshebeletsong ka mora nako le nako, ho thusa ho etsa diqeto ka maemo aka nkuwang nakong e tlang.
- 4.2.5 *Lemo se seng le se seng ho tshwanetse ho shebisiswe ka moo batho ba sebedisang ka teng ha ho bapiswa le maemo a beilweng, e le hore ha maemo ana a fihlellwa, a nne a nyollwe jwalo lemo ka seng. Hang feela ha maemo a ka bewa mme a ba a hlahiswa tokomaneng, ha ho na mokgwa oo a ka theohang ka ona. Ha ele hore maemo ha a fihlellwa, ho tshwanela ho be le mabaka a hlaloswang setjhabeng mme ho be le nako e nngwe hape e behwang ya ho fihlella maemo ao botjha.*

4.3 Ho eketsa phihlello ya ditshebeletso

- 4.3.1 Ha baahi ba bang ba Afrika Borwa ba thabela ho fumantshwa ditshebeletso jwalo ka mafatsheng a tswetseng pele, maphelo a baahi ba bang e sa le a naha tse saletseng morao ka maemo a bophelo. Sepheo se seng sa Batho Pele ke ho fa batho mokgwa oo ka ona ba kgonang ho nka diqeto ka ditshebeletso tsa setjhaba ho baahi ba Afrika Borwa ba mme ba boetse ba ntse ba tingwa phumantsho ya tshebeletso tsena ka hara moralo wa mmuso wa Kgolo, Phumantsho ya Mesebetsi le Kabobotjha. Batho Pele e ikemiseditse ho lokisetsa mekgwa ya kgethollo ya dikabo tsa ditshebeletso. *Mafapha kaofela a mmuso wa bohareng le a diprovensi a tshwanela ho hlalosa hore a ikemiseditse ho aba ditshebeletso ho fihla kae le ho eketsa phumantsho ya tshebeletso tsena bathong ba neng ba sa di fumantshwe.*
- 4.3.2 Karolo e nngwe ya bohlokwa e sitisang phumantsho ke lebatowa. Batho ba bangata ba dula tulong tse ka ntle/mahae tsa naha ba tshwanela ho tsamaya maeto a malelele ho fumantshwa ditshebeletso tsa setjhaba. Ha a hlahisa mananeo a ona a kabo ya ditshebeletso, mafapha a mmuso wa bohareng le diprovensi a tshwanela ho tla ka maano a ho fedisa mathata a bohole, mohlala e le ho hloma ditshebeletso tsa nakwana tse tsamaiswang le ho isa mehlodi le disebediswa haufi le batho ba di hlokanang haholo. Bothata bo bong bo tlišwa ke tlhokeho ya mekgwa ya ho tsamaisa melaetsa kapa ho nkela maeto tulong tsena tse ka ntle/mahaeng. Ho boetse ho na le mathata a bosetjhaba, tlhaho, puo - e leng ntšo e batlang ho nkelwa hodimo. Mananeo a kabo ya ditshebeletso *ho batleha hore a lokise mathata ohle a thibelang batho phumantsho ya ditshebeletso.*

4.4 Ho netefatsa tlhompho

4.4.1 Ho sebedisana le batho hantle ha se feela ho bososela le bona, le ho sebedisa mantswa a kang 'hle' le 'kea leboha'. Le ha tsena di hlokahala, ho batlahala hore baabi ba diitsebeletso ba ipee maemong a 'bareki' mme ba ba tshware ka mamello le kutlwisiso eo bona ba ka thabelang ho tshwarwa ka yona. Basebeletsi ba bangata ba setjhaba ba kene mosebetsing ka tjantjello ya ho sebeletsa setjhaba. Mohopolo wa Batho Pele o batla hore boitshwaro ba basebeletsi ba setjhaba e be bo hlwahlwa le bamaemo a hodimo.

4.4.2 *Mafapha a mmuso wa bohareng le tsamaiso ya diprovensi a tshwanela ho hlalosa maemo a ona ho ya ka tshwaro ya baamohedi ba diitsebeletso. Maemo ana a tshwanela ho kopanngwa le melao ya boitshwaro bo botle ba basebeletsi. Hape ho tshwanela ho kenyeletswa:*

- * ho dumedisa le ho buisana le bareki;
- * boitsebiso ba mosebetsi ha a sebedisana le setjhaba ka bosona, mohaleng kapa lengolong;
- * mekgwa ya puisano kapa mangolo;
- * nolofatso ya diforomo kapa mokgwa wa setswalle;
- * nako e beilweng hore mosebetsi o be o phethilwe ka yona le karabo e rometswe;
- * mokgwa wa diteko;
- * mokgwa wa ho sebetsana le ditletlebo;
- * tshebedisano le batho ba hlohang tlhokomelo e kgethehileng, jwale ka maqheku kapa dihole;
- * bong; le
- * puo.

4.4.3 *Tshebetso e kopantsweng ya basebeletsi le bareki e tshwanela ho elwa hloko, mme tshebetso e sa tsamaelaneng le maemo a beilweng ha e a tshwanela ho dumellwa. Kabo ya diitsebeletso le tlhokomelo ya bareki di lokela ho kenyeletswa thupellong, hape batho kaofela ba sebetsang le setjhaba ba tshwanela ho rupellwa, ho sa natswe hore ba sebedisana le bona ka nama, mohala kapa mangolo. Sena ha se re ho sebediswe mehlodi e meng hape, empa ho ka boela ha qapollwa mekgwa ya thupello e teng hore e shebane le kabo ya diitsebeletso. Sa bohlokwa hape ke mekgwa eo balaodi ba itshwarang ka yona le tataiso ya baetapele. Basebeletsi ba maemo a tlase ba phakisa ho iqotsetsa mehlala ya hore keng sa bohlokwa mokgatlong oo ba o sebeletsang - ho ya ka moo ba ba phahametseng ba itshwarang ka teng. Balaodi ba ka sehloohong ba tshwanela ho netefatsa hore boitshwaro ba bona bo tsamaelana le mehopolo ya Batho Pele.*

4.4.4 Ntho e nngwe ya bohlokwa tshusumetsong ya mokgwa wa tlhokomelo ya bareki ke ho fa basebeletsi ba setjhaba monyetla wa ho hlahisa maikutlo a bona mabapi le hore na diitsebeletso di ka fetolwa jwang, mme sena se tshwanela ho nkuwa e le sa bohlokwa ke balaodi. Haholoholo ke batho ba kopanang le setjhaba ba utlwisang ditlhoko tsa sona. *Balaodi ba ka sehloohong ba tshwanela ho netefatsa hore ba bolellwa ka se etsahalang ke batho ba sebetsang le setjhaba, mme ba tshwanela ho etela moo batho bana ba sebetsang teng kgafetsa hore ba tsebe se etsahalang.*

4.5 Ho fana ka tlhahisoleseding e ngata ebile e le molemo

4.5.1 Tlhahisoleseding ke e nngwe ya dibetsa tsa bohlokwa haholo ho thusa moreki ho tseba ditshwanelo tsa hae ka diitsebeletso tse lokileng. *Mafapha a mmuso wa bohareng le tsamaiso ya diprovensi a*

tshwanela ho neelana ka tlhahisoleseding e feletseng, e nepahetseng malebana le tshebeletso tseo ba nang le tsona. Sena se tshwanela ho etswa le ho netefatsa hore batho bohle ba fumantshwa tlhahisoleseding ena, haholoholo batho ba neng ba sa fumantshwe tshebeletso tsena nakong ya pele.

Ho tshwanela ho be le dipuisano ho fumana maikutlo a bareki mabapi le ditlhoko tsa bona, mme ho sebetswe-hore na tlhahisoleseding ena ba ka e fumana jwang, kae le neng.

4.5.2 Ho kenya *Batho Pele* tshebetsong ho qosa hore ho fetolwe mekgwa yohle eo ho sebedisanwang le setjhaba ka yona. Tlhahisoleseding e *tshwanela ho phatlalatswa mahlaseding a fapaneng le dipuo ho ka fihlella ditlhoko tse fapaneng tsa batho.* Sena se bohlokwa bakeng sa ho kenyeletsa batho ba neng ba kgethollwa ka baka la bohole, puo, mmala, bong, mathata kapa bohole ba lebatowa kapa mokgwa ofe kapa ofe wa kgethollo. Tlhahisoleseding e tshwanela hore e ngolwe ka mokgwa o bonolo oo batho ba tla o utlwisisa bonolo mme ho boele ho be le ditshwantsho tse thusang ho hlalosa se bolelwang. *Ka mehla ho tshwanela ho be le lebitso le nomoro moo ntlha tse ding kapa keletso di ka fumanwang teng.* Tlhahisoleseding yohle e ngotsweng e lokela ho tobiswa bathong ho bona hore e a baleha ebile e a utlwisiseha. Feela ha ho ya tshwanela ho nahanelwe hore tlhahisoleseding e ngotsweng e tla ananela ka bo yona. Batho ba bangata ba batla ho bolellwa dintho ka molomo hore ba kgone ho botsa dipotso mme ba utlwisise.

4.5.3 Bonyane, tlhahisoleseding ka ditshebeletso e lokela ho ba teng sebakeng sa tshebeletso feela mabapi le basebedisi ba leng hole le sebaka sa tshebeletso, ditlhophiso tse ding di tla hloka hahala. Dikolo, dilaeborari, ditleliniki, mabenkele, le Mekgatlo eo e seng ya Mmuso le Mekgatlo ya Setjhaba, ke dibaka tse ka sebedisetswang phatlalatsa

4.6 Ho eketswa ha bolokolohi le ponahalo

4.6.1 Bolokolohi le ponahalo ke dintlha tsa bohlokwa tsa mmuso wa demokrasi le lenaneo la ho fetola tshebeletso ya setjhaba. Ho ya ka kabo ya ditshebeletso tsa setjhaba, bohlokwa ba yona bo itshetlehile tlhokahalang ya ho aha tshepano pakeng tsa mafapha a setjhaba le batho bao a ba sebeletsang. Ntlha ya bohlokwa ke hore setjhaba se tsebe haholwanyane ka mafapha a mmuso wa bohareng le a diprovensi le hore a tsamaiswa jwang, a na le tswelopele e kae, ditjhelete ho sebetsa tse kae, le hore ke mang ya ka sehloohong lefapheng.

4.6.2 *Mekgwa ya ho fihlella sena e tla ba ya ho romela tlaleho ho baahi lemo se seng le se seng tlasa mafapha a mmuso wa bohareng kapa a diprovensi* mme e hlaloswa ka puo e bonolo:

- * palo ya batho ba tlasa tshebeletso ya lefapha, le mabitso le boikarabelo ba diofisiri tse ka sehloohong;
- * papiso ya tshebetso kgahlanong le mosebetsi o neng o lebeletswe: kabo ya ditshebeletso e ntlafaditsweng
- * poloko ya ditjhelete, le tshebetso e eketsehileng e ntlafetseng;
- * mehlodi e sebedisitsweng, ho kenyeletswa le meputso le ditshenyehelo tse ding tsa basebeletsi, hammoho le tshenyehelo tse ding tsa tsamaiso;
- * tjhelete efe kapa efe e kenang, le tjhelete tse ding tsa ditshebeletso;
- * mosebetsi o lebeletsweng ho phethwa lemong se latelang; le
- * lebitso le dinomoro tsa mohala ho bebofatsa ho fumantshwa dintlha tse ding.

4.6.3 Ditlaleho tsena ha dinke mosebetsi wa tlaleho ya selemo ya mmuso wa bohareng kapa tsamaiso ya

mmuso wa provensi. Sepheo ke ho hlahisa maqephe a ka bang mabedi feela ka puo e bonolo ho tsebisa setjhaba ka ntlha tsa bohlokwa tseo se tshwanelang ho di tseba. *Ditlaleho tsena tse romelwang ho baahi di tshwanela ho romelwa ho boramolao ba mmuso wa bohareng le wa diprovensi ho thusa ka maloko a dikomiti a kgonang ho hlahlobisisa le ho bea diketsahalo tsa mafapha leihlo.*

- 4.6.4 Ho feta mona, mafapha ana a mmuso wa bohareng le a tsamaiso ya diprovensi a ka nka monyetla wa ho sebedisa matsatsi ao ka ona batho ba memuwang ho tla fumantshwa tlhahisoleseding - eseng ka nako ya mosebetsi ya motshehare - ka ho ba memela ho tla mafapheng kaofela ho tla ikopanya le baetapele ba teng ho buisana ka kabo ya ditshebeletso, maemo, mathata, le tse ding. Dikopano tse kang tsena di ka boela tsa fa lefapha monyetla wa ho bapatsa mesebetsi ya lona ho baahi.

4.7 Tokiso ya diphoso le ho sa atlehe

- 4.7.1 Matla a ho kgonang ho nka dikgato ha ntho di sa tsamae hantle ke motswalle e moholo wa motheo wa maemo. Senotlolo se seholo ho ya ho mohopolo wa Batho Pele o theilwe hodima ho kgonang ho bona ha maemo a ditshebeletso a wela tlase papisong le ka moo a neng a beilwe kapa a lebeletswe ka teng, mme ho na le maano a ho phekola mathata a leng teng. Sena se batla ho etswa ke motho ka mong, tshebedisanong le setjhaba.
- 4.7.2 Sena se bolela mokgwa o motjha ho hang wa ho sebetsana le ditsetlebo tsa setjhaba. Basebeletsi ba bangata ba setjhaba ba bona ditsetlebo e le tshenyoo ya nako. Hangata ho fumananeha hore mekgwa e mengata ya ho rarolla mathata e nka nako e ngata mme e boela hape e latela mokgwa wa bolaodi o hangata o shebileng feela ho sireletsa diketso tsa lefapha ho feta tsa mosebedisi wa ditshebeletso. Mafapha a mangata ha a na mekgwa ya tharollo ya mathata eo ka yona a ka kgonang ho fumana mathata a nako le nako ao e leng hore a tlišwa ke mokgwa wa tsamaiso ya lefapha. Ho hlile ho bonahala hore mekgatlo e mengata ha e tswafe ho bokella palo ya ditsetlebo le mofuta wa tsona ha di ntse di hlahella. Hangata ditsetlebo di bonwa feela e le ditsetlebo ha di tla ka mokgwa wa lengolo kapa di tla ka mekgwa ya semmuso. Leha ho le jwalo, maloko a mangata a setjhaba ha a naise mekgwa ena ka ha ba hloka tshepo ya hore e ka ba thusa, mme ba boela hape ba e nka e ja nako mme e le boima ho latelwa. Ka baka lena, mafapha a setjhaba a nkela fatshe le ho se hlokomela botebo ba maemo a ntho tseo e leng hore ha di kgotsofatse batho.
- 4.7.3 Mehato ya pele ka hona ke ho amohela hore ditsetlebo tsohle tse hlalisitsweng, ka mangolo kapa molomo, ke sesupo sa hore moahi ha a dumele hore maemo a tshepitsweng a ditshebeletso aa finyellwa; mme ho kenngwe tshebetsong mekgwa e metjha ya ho shebisisa maikutlo afe kapa afe a bontshang ho se kgotsofale. Basebeletsi ba tshwanela ho kgothaletswa ho ba le tjantjello ya ho hlwaela mathata a baahi tsebe le ho tseba hore sena se ka thusa ntshetsopeleng le ntlafatsong ya maemo; basebeletsi ba tshwanela hape ho tlaleha ditsetlebo tsena hore ho tle ho sutjwe bofokodi bo leng teng mme bo phekolwe. *Nako le nako hlooho ya lefapha ka leng e tshwanela ho shebisisa ditsetlebo tsena ka boyona, le mekgwa eo di ka rarollwang ka yona.*
- 4.7.4 *Mafapha a mmuso wa bohareng le tsamaiso tsa mmuso ya diprovensi a lokela ho ntlafatsa maemo a mafapha a ho rarolla mathata ho ya ka mehopolo e latelang:*

Phihlello

Mekgwa e sebediswang ho rarolla ditsetlebo e lokela ho phatlalatswa masedinyaneng mme e be bobebe ho sebediswa. Mekgwa e mengata ya semmuso e se ke ya kgothaletswa. Dipelaelo di ka

nna tsa ba bobebe ha di hlahiswa ka mokgwa wa mangolo ke mekgatlo, feela sena se ka thatafatsa maemo basebedising ba bang ba ditshebeletso ba setjhaba. Ditsetlebo kapa dipelaello tse tlišwang ke batho ka bobona kapa mohala di tšhwanela ho amohelwa.

Potlako

Ho nka nakō e telele ho araba ditsetlebo tsa batho ho eketsa pelaello tseo ba nang le tsona. Ho kopa tšwarelo e nang le nnete kapele le tšhaloso e tšetseng ke seo batho ba se batlang. Moo tieho e tlamehang ho ba teng, motho ya nang le tsetlebo o tšhwanela ho tsebiswa hore lebaka la hae le ka phethwa neng.

Botshepehi

Ditsetlebo di tšhwanela ho batlisiswa ka botlalo ntle le leeme. Batho ba bangata ba ka tšhaba ho ipelaetsa ka e mong wa baetapele ba bona kapa e mong wa basebetsimmoho le bona, kapa ba tšhaba ho nyefola mokgwa oo ba o sebedisang oo moetapele e mong a nang le boikarabelo ho bona. Ha ho le tjena, ho ka tlišwa motho osele kapa wa tulo e sa amaneng le mosebetsi wa bona dipatlisong ha ele hore moipelaetsi ha a kgotsofatswe ke sephetho.

Ho bea lekunutung

Tsetlebo ya moipelaetsi e lokela ho tšwarwa lekunutung hore motho a se ke a tšhaba hore a ka tloha a hlekefetswa nakong e tlang.

Karabelo

Motho o tšhwanela ho araba tsetlebo ya motho ka tsela e sedi e tšetseng mohau ha ho tluwa maikutlong a motletlebi le dingongoreho tsa hae, ho sa natswe hore na o tsetleba ka ntho e kgolo kapa e nyane. Ha ho hlahile phoso, kapa maemo a sa finyella seemo se tšhepitsweng, karabo e tšhwanela ho romelwa kapele; tšwarelo e tle pele le tšhaloso e tšetseng; ho netefatswe hore sena se se hlole se etsahala, mme ho hlaloswe kgato e tla nkuwa. Moo ho kgonahalang, basebeletsi ba sebensang le setjhaba ba lokela ho fuwa matla a ho nka diqeto ho rarolla mathata.

Hlahlobo

Mekgwa ya ho sebensana le dipelaello e tšhwanela ho kenyeletsa mekgwa ya ho hlahlobo maemo le ho buisana ka ntlafatso e ka tlišwang kabong ya ditshebeletso, e le hore diphoso le ho hloleha ho phetha ditshepiso, di se hlahe hape.

Thupello

Mekgwa ya ho sebensa ka dipelaello e tšhwanela ho phatlalatswa masedinyaneng a mekgatlo mme basebeletsi ba rupellwe hore ba tsebe hore ba lokela ho nka kgato dife ha ho hlaha boipelaetso.

4.8 Phumantsho ya boleng tšheleteng e lefelletsweng mosebetsi

- 4.8.1 Ntlafatso ya kabo ya ditshebeletso le ho nolofatsa phumantsho ya ditshebeletso ho baahi bohle ba Afrika-Borwa, di tšhwanela ho fihlellwa hammoho le maano a (GEAR) matjha a Mmuso a Kgolo, Phumantsho ya mesebetsi le Kabobotjha, ho fihlella morero wa ho fokotsa tshebediso ya ditšhelete le ho tliša tshebeletso tsa setjhaba tse tsepameng. Lenaneo la *Batho Pele* le tšhwanetse ho finyellwa ho ya ka tekanyetso ya mafapha ya mehlodi mme nako eo ditshebeletso di ntlafatswang ka yona e tla laolwa ke ho potlaka hoo mafapha a setjhaba le mmuso wa bohareng a tla fumanang mokgwa o tsepameng wa ho boloka ditšhelete hore di tle di sebedisetswe hape ho ntlafatsa ditshebeletso. Diphetoho tse ngata tseo batho ba di batlang ha di batle tšhelete e ngata, ho a kgoneha hape hore di

ka fihlellwa ka tefello tse tlase ho tsa pele. Tumedisano e nang le lerato le tlhompho ke e nngwe ya ntho tse sa lefellweng. Ho hloleha ho fa moahi tlhaloso e nepahetseng e bileng e kgotsofatsa, ho ka etsa hore a se ke a tlatsa foromo hantle, mme sena sa ja nako ho lokiswa. Dihora di se kae ka kgwedi tseo motsamaiisi e moholo a di sebesisang ho bua le bareki kapa basebedisi ba ditshebeletso - le ho bua le basebeletsi ba setjhaba - di ka ja makgolo a diranta a ka bapiswang le ditefo tsa dikhonsaltente.

- 4.8.2 Sepheo sa bohlokwa sa *Batho Pele* ke ho nolofatsa mekgwa ya ho etsa dintho le ho fedisa tshenyero le ho hloka bokgoni. *Mafapha kaofela a mmuso wa bohareng le tsamaiso ya diprovensi a lebeletswe hore - jwalo ka mananeo a ona a ntlafatso ya kabo ya ditshebeletso - a elellwe dibaka tseo ho tsona ho ka fumantshwe poloko ka ntlafatso, le ntlafatso ya kabo ya ditshebeletso tse tla kgonahalang ka ho finyellwa ha poloko tsena*

5. HO KGOTHALETSA TSHEBEDISO YA MENAHANO E METJHA, HO PUTSA MESEBETSI E METLE

- 5.1 Ha se setjhaba feela se batlang ho bona ditshebeletso tsa sona di fetoha. Basebeletsi ba bangata ba setjhaba ba mafolofolo mosebetsing wa bona, haholoholo ba sebetsang le setjhaba, ba nyahamiswa ke melawana e ba thibelang ho etsa mosebetsi o motle. *Ho bohlokwa katlehong ya Batho Pele hore maikemisetso, matla le tsebo ya basebeletsi ba setjhaba, di fumantshwe tshusumetso ya ho sebetsana le mekgwa ya kgale e thatafatsang tshebetso le ho fumana tsela tse ntjha tsa ho neheletsana ka ditshebeletso. Ho bohlokwa hape hore matsapa a basebeletsi, ka bong le ka mekgatlo - bao ba sebetsang hantle ho fa setjhaba ditshebeletso, a lemohwe mme ba fumantshwe meputso e tshwanelang.*
- 5.2 Nakong e tlang, tekolo ya tshebetso e lokela ho kenyeletsa hlahlobo ya hore mosebetsi ka mong o etsa eng ho ntlafatsa tshebeletso setjhabeng. Sena se tla hlokeha haholo bathong ba sebedisanang le setjhaba ka ho otloloha, empa sa bohlokwa hape bathong ba fanang ka ditshebeletso ho basebeletsi ba bang ba setjhaba, ho sa natswe hore na ke ba lefapha la bona kapa le leng. Sesupo sa bohlokwa e tla ba hore na maemo a bona a tsamaelana jwang le maemo ao lefapha le a beileng hore a tlameha ho finyellwa.

- 5.3 *Mafapha a mmuso wa bohareng le tsamaiso tsa diprovensi a tshwanela ho netefatsa hore maemo a tshebetso a dumelle basebeletsi ho phetha mosebetsi ya bona kapa ho aba ditshebeletso tse kgotsofatsang.* Sena se bolela hore mohlala, basebeletsi ba setjhaba ba tshwanela ho fumantshwa disebediswa tsohle tse hlokalahalang ho phetha mosebetsi ka mekgwa o batlahalang le o kgabane.

6. TSHEBEDISANO LE SETJHABA KA BOPHARA

- 6.1 Ntlafatso ya kabo ya ditshebeletso tsa setjhaba ha e bohlokwa feela ho batho ba amohelang ditshebeletso mmusong, e bohlokwa le ho setjhaba kaofela. Kabo e ntlafatseng ya ditshebeletso ho tswa mafapheng a mmuso wa bohareng le tsamaiso tsa diprovensi, ho kenyeletswa le mekgatlo e kang ya dipetlele, diofisi kapa dikantoro tsa lekgetho, e hlokalahala haholo ho netefatseng ntshetsopela ya ekonomi le setjhaba, jwalo ka ha ho bolelwa maanong a mmuso a Kgolo, kabo ya Mosebetsi le Ho ajwa botjha.
- 6.2 Batho Pele ka hona e tla leka ho tswala tshebedisano le setjhaba ka bophara moo kgwebo le diindasteri, Mekgatlo eo e seng ya Mmuso, Mekgatlo ya Setjhaba, makala a thuto e phahameng ha

mmoho le mekgatlo e meng setjhabeng ka bophara, di na le kabelo e kgolo ya ho tshehetsa Batho Pele. Mohlala ke hore kgwebo e ka thusa ka tshehetso ya tjelete tlhahisong ya lesedinyana la Maemo a Ditshebeletso ka thuso ya mohala ho arabela dipotso kapa dipelaelo tsa setjhaba. Ba ka boela hape ba thusa ka tefello tsa mokgwa wa ho nonya setjhaba maikutlo ka mafeme a fapaneng, hore se ntshe maikutlo. Dikgwebo di ka boela tsa thusa ho tliša batho ba tsebang mosebetsi o itseng ho tla thusa tshebeletsong tsa, setjhaba, kapa ka ho nka ba bang ba basebeletsi ba setjhaba ho ya sebetsa tulong e nngwe moo ba tla fumantshwang tsebo e ntjha ya mosebetsi oo ba o etsang. Mekgatlo eo e seng ya Mmuso le Mekgatlo ya Setjhaba di ka thusa ka ho phatlalatsa ditsebiso tsa hore na ke tshebeletso dife tse leng teng le hore di fumanwa ho kae. Di ka boela tsa thusa baahi ho fumantshwa dikema tsa boipelaetso mme tsa sebedisana le mafapha a mmuso wa bohareng le tsamaiso ya diprofensi ho nolofatsa mekgwa le melao e laolang tsamaiso ya ditsetlebo tsa setjhaba. Makala a thuto ona a ka leka ho etsa dithuto tsa papiso ya mekgwa ya maemo a phahameng e sebediswang naheng tsa boditjhaba-tjhaba ho hlabolla ditshebeletso.

- 6.3 Tsena empa e le mehlala e seng mekae ya mekgwa e ka sebediswang. Ho na le mekgwa e mengata e ka sebediswang ka thusano mmoho le batho ba bang. Mafapha a mmuso a tshwanela ho batlisisa mekgwa ena. *Ho ya ka lenaneo la ho tshwara dipuisano, mafapha a mmuso o hare le tsamaiso ya diprovensi ba tshwanela ho kenyeletsa maloko kapa baemedi ba setjhaba ka bophara puong tsa ntlafatso ya tshebeletso tsa setjhaba.* Mafapha a tshwanela hape ho etsa dikamano le kgwebo, Mekgatlo eo e seng ya Mmuso le Mekgatlo ya Setjhaba, le banka-karolo ba bang ba kgothaletswe ho itahlela ka setotswana mererong ya ho hlabolla ditshebeletso.

7. HO NETEFATSA PHETHAHALO

7.1 Mekgwa ya tshebetso ya mekgatlo

- 7.1.1 Mafapha a setjhaba le a diprovense a lebeletswe ho qala ka mananeo a ona a tsebahatso ya ditshebeletso hang feela ka mora ho amohelwa ha Tokomane ena ya Semmuso. Mekgatlo ya ntlafatso mafapheng a setjhaba le a provense a tla ba le mosebetsi o moholo wa tshebeletso ya setjhaba ho thuseng ho tshehetsa maiteko a mafapha a setjhaba le provense ho ntlafatsa kabo ya ditshebeletso, ka ho nehana ka menahano e metjha ya ho ntlafatsa le ho hlwaya dibaka tseo ho tsona ditsamaiso e ka bang dikgetsemedi mabapi le tshebeletso e ntle. Ba tla hlokomela le seo ba se entseng ha ho sebeditswe setjhaba lefapheng ka mananeo a bona a kabo ya ditshebeletso le ho fana ka ditshisinyo ho etsa tswelopele e potlakileng le e sebetsang. Maemong a setjhaba le a provense, dikomiti tse fapaneng tse hokahanyang tsa phethoho e tla ba tsa bohlokwa e le ntlha ya bohlokwa ho buisana ka tsebo ya setjhaba le tshebetso e ntle, le ho hlokomela hore ho bolokilwe lebelo la ho sebetsa hohle Tshebeletsong ya Setjhaba.

- 7.1.2 Le ha ho le jwalo, boikarabelo ba ho qetela ba ho sebetsa bo mahetleng a dihlooho tsa mafapha a dipolotiki le taolo bao ba tlamehileng, e le mohato wa pele. etsa ditlhophiso tsa mekgatlo tsa bohlokwa ho hlokomela hore monahano wa *Batho Pele* o tsebiswa bohle lefapheng, le rala le ho ntshetsa pele Lenaneo la Ntlafatso ya Kabo ya Ditshebeletso tsa Setjhaba e tlamehileng ho kenyeletswa le dintlha tse ding tsa bohlokwa tsa mafapha tsa phetolo morerong wa mekgwa wa tshebetso wa lefapha. Boikarabelo bona bo fuwe motho kapa sehlopha se ikarabellang ka botlalo hloohong ya lefapha la taolo.

- 7.1.3 Lenaneo la Ntlafatso ya Kabo ya Ditshebeletso tsa Setjhaba le lokela ho hlalisa, hara tse ding:

- * maemo a tshebeletso a leng teng hona jwale le maemo a tshebeletso a sisintsweng a tla amohelwa haufinyana, ka nakwana le ka mora nako e telele;
- * ka moo maemo a tshebeletso a tla hlokomelwang ka teng le ho tlalehwa ka teng, le ditsamaiso tsa taolo tsa tsebiso di tlang ho tshehetsa taba ena;
- * ditlhophiso tsa ditsamaiso le tsa mokgatlo tse tla hlokomela maemo hore a phethwe;
- * thupello ya bokgoni, tlhokomelo le ditlhophisetso tsa ho hlahloba tse tsa hlokomela hore moifo o itshwara ho ya ka Metheo ya *Batho Pele*;
- * mokgwa oo ditsamaiso tsa lefapha tsa dikamano di tla sebetswang ka teng ho fana ka tsebiso ka mefuta ya ditshebeletso le ho sebediswa kgafetsa ha ditshebeletso tseo bathuswa ba di batlang;
- * ka moo mokgwa wa ditsetlebo o tla tsamaiswang ka teng ho hlwaya le ho lokisa ho se atlehe phihlellong ya maemo a tshepisiswang "moreki" ka mong; le
- * ditsamaiso tsa taolo ya ditjhelete tse tla bokella se hlokwang ka ditshenyehelo tsa ditshebeletso tse ka sehloohong, e le mokgwa wa ho fana ka tsebiso mabapi le maemo le ditaba tsa bohlokwa tsa dilemo tse tlang.

7.1.4 Lenaneo le ka sebedisetswa hape ho:

- * tsebisa moifo le ho o kgothaletsa ho shebana le mokgwa o ntlafaditsweng wa tshebeletso ya setjhaba;
- * ho fana ka tlhahisoleseding ho thusa tlhokomelo ka Khomishene ya Tshebeletso Setjhaba (KTS), Lefapha la Tshebeletso ya Setjhaba le Tsamaiso (LTST), Dikomiti tsa Matona, dikomiti tsa setjhaba le provense le tsa dikamano tsa kopano ya diprovense tsa phetolo le makgotla a phetolo a lefapha; le
- * fana ka motheo wa tokomane e seng e phatlaladitswe mme e hlalosa maemo a tshebeletso a mokgatlo le maikemisetso a mang a tshebeletso ya setjhaba le boitelo.

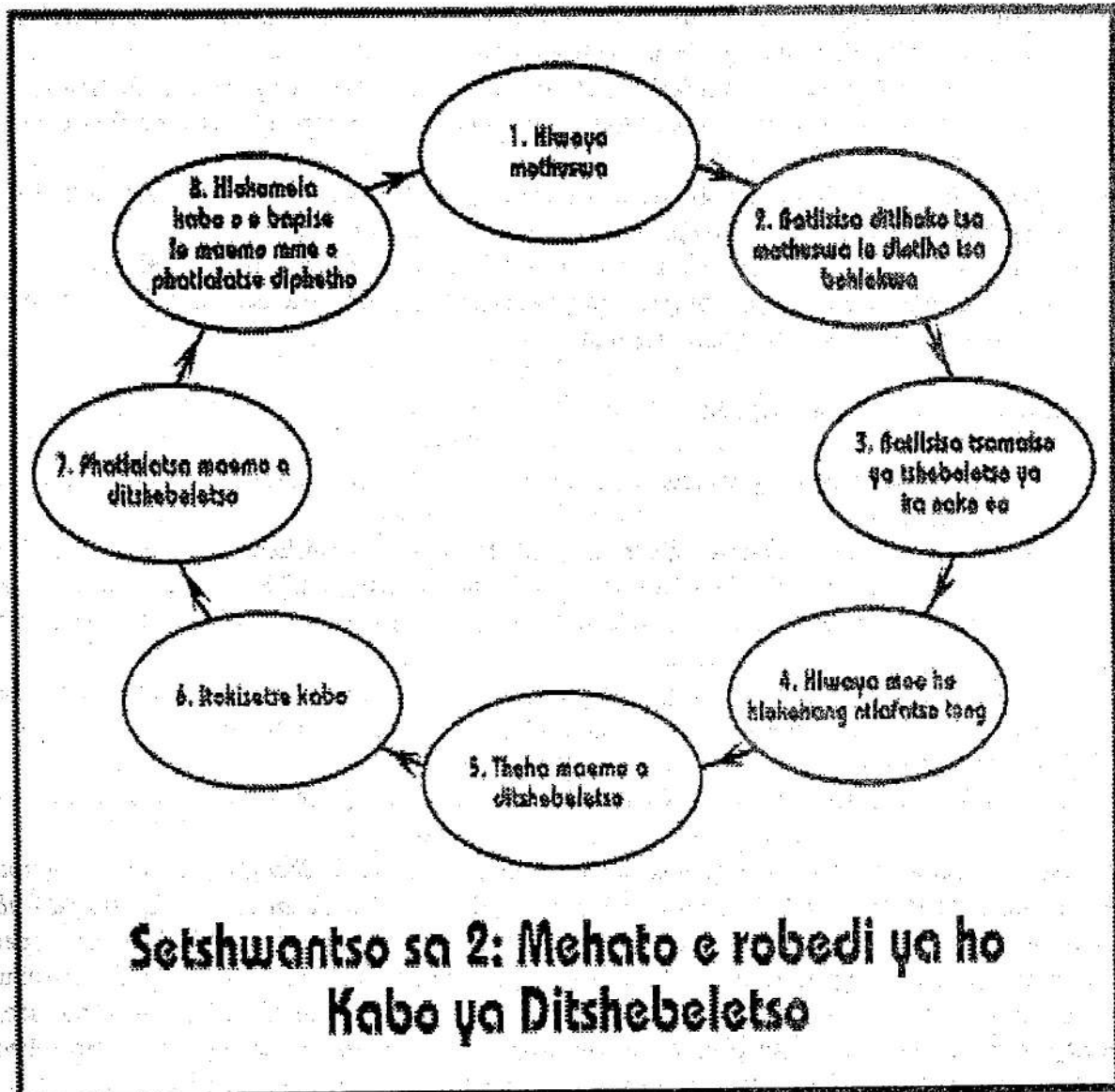
Moralo wa mmotlolo wa Lenaneo la Ntlafatso ya Kabo ya Ditshebeletso o Sehlomathisong sa A.

7.1.5 *Lenaneo la lefapha le lokela ho amohelwa ke Letona le jereng boikarabelo/Setho sa Lekgotla la Phethahatso (SLP) le nang le balaodi ba phethahatso. Kgatiso ya Lenaneo la Ntlafatso ya Kabo ya Ditshebeletso e tshwanetse e romelwe ho LTST ho tsebisa ka tlaleho ya LTST ya tswelopele ya mosebetsi wa selemo Palamenteng. Hang feela ha e amohetswe, hlooho ya lefapha o tla nkuwa a na le boikarabelo ho sebedisweng ha yona, mme mosebetsi wa hae o tla hlahlojwa ho tseo a di etsang, hore dintlafatso tse tshepisiswang kabong ya ditshebeletso di finyelletswe. Ho sebediswa ha Lenaneo ho ka nna ha kenyeletswa jwalo ka makgetha a mang a mosebetsi ditumellanong tse mahareng a mafapha le Matona/ SLP/le balaodi ba bang ba phethahatso ho ya ka dipehelo tsa Molao wa Tshebeletso ya Setjhaba wa 1994 (jwalo ka ha o fetotswe ke Molao wa Phetolo ya Molao wa Tshebeletso ya Setjhaba, wa 1997). Dihlooho tsa lefapha di tla lebella hore balaodi ba bona ba ikarabelle ke hona hore ba sebetse ka bobona ka Lenaneo.*

7.2 Mokgwa wa ho kenya tshebeletsong

7.2.1 Ho hlokeha ha ho hlahisa Lenaneo la Ntlafatso ya Kabo ya Ditshebeletso ha lefapha ha ho bolele hore. le ha ho le jwalo, ho sebediswa ha *Batho Pele* ho ke ke ha qala pele Lenaneo le qetilwe. Ho ka ba le mosebetsi e mengata eo, ho tea mohlala, mamulwana a itseng lefapheng a ka tswela pele ka pele ho ntlafatsa ditshebeletso tseo a fanang ka tsona, jwalo ka ho potlakisa nako ya ho arabela mangolo le founu, kapa ho hlahisa matsholo a thusang.

7.2.2 Ho ntlafatsa kabo ya ditshebeletso ke taba e tswelang pele e seng e tlang hang feela. Ha maemo a ntse a phahamiswa, maikemisetso a hodimo le ona a lokela ho bewa. Ho kenngwa tshebeletsong ha lenaneo la ntlafatso ya kabo ya ditshebeletso ho ka tshwanthswa tjena e le lesaka la mehato e robedi:



7.2.3.4 Mohato wa 1: Hlwaya mothuswa

Tabeng ya pele ke ho batlisisa hore ya tla sebeletswa ke mang. Ho batlisisa hona ha ho bobebe jwalo ka ha ho bonahala, ka ha ditshebeletso tsa setjhaba di na le mofuta e fapaneng ya ba thuswang, jwalo ka setjhaba, mekgatlo e ka ntle, mafapha a mang le dihlopha tse ding mafapheng, ho tla ba le "bareki" ba bang ba sa tobanang le thuso, bao ditlhoko tsa bona di lokelang ho hlokomelwa. Balefi ba lekgetho, ho tea mohlala, ke ba thuswang, hobane *Batho Pele* e ba fa tokelo ya ho lebella ditshebeletso di tla fanwa ntle ka tefello e seng kaalo. Ho tla hlokwatseba ho hlophollo ya ba thuswang ho batlisisa hore batho ba tla thuswa ke bafe, le seo ba se hlokwang ke se fe sa bohlokwatseba ho ka lekanyetsa boemo ba tshebeletso.

7.2.4 Mohato wa 2: Batlisisa ditlhoko tsa mothuswa le dintlha tsa bohlokwa

Ditlhoko tsa mothuswa le dintlha tsa bohlokwa tsa hae e tla ba moo ho qalwang teng ho theha maemo. Ka ha ho sebetsa ka maemo ho kenyeletsa diqeto ka mehlodi, ke taba ya bohlokwa ho ba le tsebo e nepahetseng ka seo bathuswa ba se batlang hantlentle. Hona ho tla hloka puisano e tsamaiswang hantle ya ka mehla, mme ho sebediswa mekgwa e sa yeng ka leeme e hlokomelang hore mehopollo ya ba thuswang bohle, ho kenyeletswa le ba thuswang ba ka bang teng, ba emetswe le bona. Ho hlokomediswe hore ho batlwe mehopollo ya ba neng ba qheletswe thoko mehleng e fetileng ditshebeletsong, le bao ba ka tshabang ho ipuella. Ho ka hloka mekgwa e mengata ka nnete. Ho tea mohlala, dipotso tse ngotsweng di ka thusa ho fumana dikarabo tse kgotsofatsang tse tswang bathong ba sa rutehang haholo; mme setjhaba se ka tshaba ho bua seo se se nahanneng ha ba botswa dipotso ke bahlanka ba mmuso.

7.2.5 Mohato wa 3: Batlisisa tsamaiso ya tshebeletso ya nako eo

Tlhahisoleseding e nepahetseng ka maemo a hona jwale le mohato wa tshebeletso ya setjhaba ke taba ya bohlokwa e le ho etsa qeto ya ho ntlafatsa neng le ka tsela efe. Mothuswa wa batho o tlameha ho ema nako e kae pele a ka thuswa? Ho nka nako e kae ho arabela lengolo kapa mohala? Ho nka nako e kae ho araba kopo ya mosebetsi, dilaesense, diphemitsi jj? Na tlhahisoleseding e ngotswe ka puo eo bathuswa ba e utlwisang? Ho sebediswa mehlodi e kanakang ho abela setjhaba ka tshebeletso e itseng? Ho tla hlokeha ho hlahlojwa ho tebileng mabapi le ditlhophiso tsa mokgatlo, ditshebetso le mesebetsi e mabapi le kabo ya ditshebeletso e hlahellang e le kgothaletso le bokgoni ba moifo e tla hlokeha ho theheng motheo wa tshebetso wa nako eo.

7.2.6 Mohato wa 4: Hlwaya moo ho hlokehang ntlafatso teng

Ntlafatso ke sekgeo se mahareng a seo mothuswa a se batlang le mohato le maemo a tshebeletso ao ho fanwang ka ona hona jwale. Ho kwala sekgeo sena ke sepheo se seholo sa lenaneo la ntlafatso ya kabo ya ditshebeletso. Ho hlwaya ka hloko ditlhoko tsa ba thuswang, le motheo wa hona jwale wa tshebeletso o tla thusa ho ba le ponelopele e ya ntlafatso ya mokgwa wa tshebetso, tsela e hlwayang, ho ntse ho elwa hloko ho ba teng ha mehlodi.

7.2.7 Mohato wa 5: Theha maemo a ditshebeletso

Hang feela ha ho hlwaye sekgeo se hlokanang ntlafatso, maemo a ka thehwa, mme a phahamiswa butle ho kwala sekgeo seo. Maemo a ditshebeletso ke boitlamo ba ho fana ka mohato o itseng le maemo a ditshebeletso ho mothuswa ka mong nako e nngwe le e nngwe. Maemo a fapane le maikemisetso, a hlalosang sepheo se seleletsana hore ho tle ho fihlelwe mohato le maemo a tshebeletso. Maemo a ditshebeletso a lokela ho kenyeletsa ditlhoko tsa mothuswa tsa bohlokwa, j.k ho fihlellwa ha ditshebeletso, nako ya ho araba, dinako tsa ho fetoha, nepahalo, boikokobetso, ho fanwa ka tlhahisoleseding, le ho sebetsa ka ditsetlebo.

7.2.8 Mohato wa 6: Itokisetse kabo

Ho netefatsa hore maemo a ditshebeletso aa finyellwa ha se boikarabelo feela ba ba amehang kabong ya ditshebeletso, empa ho itshetlehile hodima basebetsi bohle ba mokgatlo ba itokiseditseng ho tshehetsa boitelo bo entsweng. Lenaneo la ntlafatso ya kabo ya ditshebeletso, le amohetsweng ke Letona/ SLP/ le bolao di bo phethang mosebetsi le lokela ho hlalosa ka moo maemo a tshebeletso

a tlang ho ntlafatswa ka teng, le ka moo mokgatlo o tla itokisang ka teng ho a phethahatsa. Ho etsa mohlala, ho hlokomela le ho tlaleha ditsamaiso ho tla hlokeha ho tla thusa bolaodi bo ka sehloohong ho hlahloba tswelepele, le ho lokisa moo ho hlokehang teng. Ditsamaiso tsa tlhahisoleseding tsa taolo di tla hlokwa ho fana ka tsebiso ka ditshenyehelo tsa le kala la bohlokwa la tshebeletso. Ho rupelelwa ha bokgoni, bolaodi le mananeo-thotloetso ho tla hlokeha hore a tobiswe kabong ya ditshebeletso; mme bolaodi bo ka sehloohong bo lokela ho netefatsa hore bokgoni ba batho le mehlodi ya tjelele e suthiswa mesbetsing e sa atleheng le e sa hlokeheng mme e sebedisetswa ho netefatsa hore maemo a kabo ya ditshebeletso aa phethwa. Ka bokgutshwane, ho kenngwa tshebeletsong ha lenaneno la ntlafatso ya ditshebeletso ho ka kenyeletsa diphetoho tsa bohlokwa tlhophisong le tsamaisong ya lefapha. Balaodi mehatong yohle, ho tlola hodimodimo, ba lokela ho jara boikarabelo ba ho netefatsa hore diphetoho tsena di a etswa.

7.2.9 Mohato wa 7: Phatlalatsa maemo a ditshebeletso

Ha ho se ho nkilwe mehat o ho builweng ka yona, mokgatlo o tla be o itokiseditse ho phatlalatsa maemo a ona a ditshebeletso le ho theha lenaneo la ona la kabo ya ditshebeletso. Ha ho na mokgwa o le mong wa ho phatlalatsa maemo; taba ke hore bareki bohle le bareki ba ka moso ba lokela ho tseba le ho utlwisisa maemo le boleng boo ba ka bo lebellang, le moo ba ka fumanang thuso teng ha ho sa phethiswa ka moo ba lebeletseng ka teng.

7.2.10 Mohato wa 8: Hlokomela kabo o e bapise le maemo mme o phatlalatse diphe

Mohato wa ho qetela ke wa ho hlahloba hore ebe ditshebeletso di finyelletse maemo a neng a beilwe, ho phatlalatsa diphe, ho ba thuswang, le ho hlalosa mabaka a hore tshebeletso e hlolehile jwang ho ya ka tshepiso. Diphe tsena ha di thuse feela ho kwala sekgeo sa boikarabelo. empa di tla fana ka dintlha tsa bohlokwa ho tataisa biteko ba ho ntlafatsa ditshebeletso ka moso.

8. PHATLALATSO YA BOITLAMO BA TSHEBELETSO YA SETJHABA

8.1 *Mafapha a mmuso wa bohareng le tsamaiso ya diprovinsi a tshwanela ho phatlalatsa maemo a ona a ditshebeletso setatementseng sa bona sa boitlamo tshebeletsong ya setjhaba. Sepheo ke ho bontsha boitlamo bo hlakileng malebana le maemo a ditshebeletso ao baahi ba ka a lebellang, le ho hlalose tsa baahi hore mokgatlo oo o tla phethisa jwang e nngwe le nngwe ya Metheo ya Batho Pele. Setatementseng se seng le se seng se tla saenelwa ke Letona hoba MEC le tla bang le boikarabelo ba ho phethahatsa boitlamo boo.*

8.2 *Ditatemente tsa Boitlamo ba Tshebeletso ya Setjhaba di lokela ho ba kgutshwane, ebile di be bobebe ho utlwisiseha. Di lokela ho phatlalatswa ka puo tsa baahi ba tulo eo. Ho lokela ho re ho nkuwe mehat o ho netefatsa hore basebedisi ba ditshebeletso ba na le tsebo ka ditatemente tsena. ka ha di le bohlokwa ho netefatseng hore baahi ba tseke ho fumantshwa ditshebeletso ho ya ka Metheo ya Batho Pele. Naheng tse namileng tsa mahaeng, tshebediso ya seyalemoya le dibaka tsa setjhaba tsa ho kopanela di tshwanetse ho kgothaletswa ho phatlalatsa ditatemente tsena.*

9. DIBAKA TSA TEKONG

Mafapha a mararo a teko - Lefapha la tsa Maphelo, Lefapha la Merero ya Selehae, le Tsamaiso ya Provense ya Borwa-Bophirima a se a qadile ka mananeo a ntlafatso ya ditshebeletso mme a hau fi le ho phatlalatsa maemo a ona a ditshebetso pele lemo sa 1997 se fela. Sepheo sa ho etsa teko ka

mafapha ana ke ho hlakisa ka moo metheo ya kabo ya ditshebeletso tsa setjhaba e ka sebediswang ka teng ; mme ka hona ho etsa mohlala oo mafapha a mang a ka ithutang ka ona. Mokgwa wa ho kenya tshebeletsong o hlalositsweng temaneng ya 7 tokomaneng ena ya semmuso o hlalohitswe ho natsellwa diphoso tseo di ithutsweng dibakeng tsena tsa teko.

10. SEO LEFAPHA LA TSHEBELETSO YA SETJHABA LE TAOLO LE KA SE ETSANG HO TSHEHETSA MATSAPA A MAFAPHA A HO SEBETSA

Lefapha la Tshebeletso ya Setjhaba le Tsamaiso le nang le boikarabelo ba ho fetola melao ya Tshebeletso ya Setjhaba, mme ho sa le jwalo, ho ntlafatsa kabo ya ditshebeletso, le hlalohitswe lenaneo la puisano ho thusa mafapha a setjhaba le a diprovensi ho tsebahatsa kgopolo ya *Batho Pele le dikahare tsa Tokomane ena ya Semmuso ho basebetsi kaofela*. LTST hape ka tshebedisano le Lefapha la Botaki, Setso, Science le Botegeniki, le fetoletse tokomane ena ya semmuso malemeng a mang a mane a semmuso: Sesotho, isiZulu, Xitsonga le Afrikaans. LTST e tla fana ka boeteledipele le tsebo jwalo le ho tsehetsoa mafapha a setjhaba le a diprovensi maneong a ona a ho kenngwa tshebeletsong le ho thusa ka thupello. Ka tshebedisano le ba bang, jwalo ka Lefapha la Ntshetsopele ya Bolaodi Afrika Borwa (SAMD) le Lefapha la Dithuto tse Phahameng la Kopanelo Dithutong tsa Bolaodi (JUPMET) ba leloko la LTST ba tla netefatsa hore basebetsi ba ka pele le balaodi mafapheng ba fumana thuso ho eketsa tsebo le bokgoni mme ebile ba sebedisana mmoho.

11. THLOKOMELO YA TSWELOPELE

Lefapha la Tshebeletso ya Setjhaba le Tsamaiso le tla sebetsa mmoho le Khomishene ya Tshebeletso ya Setjhaba ho hlokomela hore tswelopele ya mafapha ho phetheng *Batho Pele* ka tsela e hlphisitsweng hantle. LTST le tla hlaloba tshebetso ka kakaretso hore e phethilwe hantle ka boithaopo ba Batho Pele mme le tla tlalehela Palamente nako le nako.

12. HA HO NAKO E LOKELANG HO SENNGWA

12.1 *Mafapha a Setjhaba le a Provense a kotjwa ho qalella ho sebedisa Tokomane ena ya Semmuso ka pele, ka sepheo sa ho phatlalatsa Dipolelo tsa ona tsa pele tsa Boitelo ba Tshebeletso ya Setjhaba ka 1998*. Le ha ho le jwalo, tsamaiso ya ho sebediswa e tla fapana ho ya ka mafapha ka bophara ba Tshebeletso ya Setjhaba ho ya ka maemo le matla a selehae. Mafapha a mang a ka batla ho qala butle, ka ona mme ba ahelle butle ha tsebo e ntse e hola, ha mafapha a mang a ka tseba ho hlalisa lenaneo le akaretsang ho tloha qalong.

12.2 Ho ntlafatsa kabo ya ditshebeletso tsa setjhaba ha se tshebetso e ka qetwang hang feela. Ke tshebetso e tswelang pele, e fetofetohang, hobane maemo a ka phethwa, a lokela ho phahamiswa butlebutle. Tokomane ena e hlwaya pele mohato wa pele tsamaisong. Ho sa na le ho hoholo ho tlamehileng ho etswa, mme tswelopele e ka tshohane e nyahamisitse ka monyebe wa yona; empa mosebetsi ke o tla tswelang batho molemo le ho putsa tshebeletso e tobaneng le tshebeletso ya setjhaba, maamong ohle, mafapheng a mang le a mang, ebe ba sebetsa ka sekukgu kapa ba sebetsa le setjhaba ka bosona.

12.3 *Batho Pele* e na le matla a ho tliša phetoho e kgolo ka moo ditshebeletso tsa setjhaba di ajwang ka teng. Tokomane ena ya Semmuso e hlwaya qalo ya tsamaiso e tswelang pele ya ho ntlafatsa e tla lebiswa ka nako yohle ho ditshebeletso tsa setjhaba tseo setjhaba se nang le tokelo ya ho di lebella ka tshwanelo le hore bahlanka ba mmuso ba ikgantše ka ho sebetsa ka yona. Nakong ena ya

phetoho le ntjhafatso, ha bahlanka ba mmuso ba shebane le diphetoho tse latellanang mme ka nako e nngwe di ferekanya, *Batho Pele* e ba hopotsa hore maikemisetso a bona a maholo, mosebetsi o moholoholo ke ho sebeletsa setjhaba. Molaetsa wa *Batho Pele* ke hore mothuswa o tla pele, qetellong le ka dinako tsohle. *Batho Pele* ha e tshepise tse ke keng tsa etsahala. E kopa bahlanka ba mosebetsi ho itela ho sebetsa ho fihla moo ba ka kgonang teng; mme ba tswele pele ka maikemisetso a mang. Ha ebe sepheo ke ho fihlella maikemisetso a yona, bahlanka ba mmuso maemong ohle, ho tloha hodimodimo ho leba ho ya tlase, ba lokela ho e tseba le ho e tshehetsa. *Batho Pele* e lokela ho ba mohlakomedi wa tshebeletso ya setjhaba e ntjha Afrika Borwa.

SEHLOMATHISO SA A: MOTLOLO WA TLALEHO YA SELEMO SETJHABENG

LEFAPHA LA

TLALEHO HO BAAHI: [SELEMO]

Re bomang

Re lefapha la

Mosebetsi wa rona ke ho [tlhaloso e seng kae ka mosebetsi ka kakaretso]

Re etsang

Ditshebeletso tsa rona tse ka sehloohong ke:

-
-
-
-**Ke mang ya laolang**

[Letona] [SLP] [mo/bolaodi e mong / bo bong ya/ bo phethang mosebetsi] ke [lebitso]

O kgethilwe ho ba radipolotiki. O ikarabella ho tsamaisa mesebetsi ya Lefapha ho ya ka maano a Mmuso [tsa setjhaba] [provense]

Mookamedi-Kakaretso ke [lebitso] mohlanka wa mmuso, ya kgethilweng ho netefatsa hore bolaodi bo bong ba [Letona] [SLP] bo phethilwe ka bokgabane.

Maemo a rona - le ka moo re kgonneng ho a finyella

Maemo a rona a tshebeletso a radilwe ka puisano le bao re ba thusang. Ana ke maemo a rona a tshebeletso, le tseo re di finyelletseng [selemong se fetileng]:

Maemo**Dipheto tse finyelletsweng****Re nahanne ho ntlafatsa ditshebeletso jwang**

Selemong se tlang re rerile ho ntlafatsa ditshebeletso tsa rona ho feta:

Maemo a hona jwale**A hlophiseditse [mohla]**-
-**Mokgatlo wa rona le ho fumana moifo**

Re hira [XX] moifo o sebakeng sa/[bolela dibaka le palo ya batho ba hirilweng]

Tsebisoe nngwe hape, ho tea mohlala:

- [XX] ba moifo wa rona ke batho ba batsho, makgowa, maindia le makhalate;
- [XX] ba moifo wa rona ke basadi;

- re hira batho ba [XX] ba holofetseng
- [XX] ba moifo wa rona ba bua [puo] (bolela dipuo kaofela tse buuwang)

Tekanyetso

Tekanyetso ya rona ke [RXXX] [selemo se fetileng]. Ka moo re e sebedisitseng ka teng:

Ditšefello	R
Ditshenyehelo tsa ditšefello [thepa, thupello, jj]	R
Mananeo	R
Thepa	R
KAOFELA	R

Ha o batla tshedimosetso
[lebitso, nomoro ya mohala]

Kapa ngolla ho [lebitso]
[sebakeng/ aterese poso-e]

SEILOMATHISO SA B: MOFUTA WA MOTLOLO WA LENANELO LA NTLAFATSO YA KABO YA DITSHEBELETSO

EL: Karolo e ntshofaditsweng e tla ba motheco wa Polelo ya Boitelo ba Tshebeletso ya Setjhaba

1. BATHUSWA		2. DITSHEBELETSO	
1a Bathuswa bao ditshebeletso di ba tobileng (Bathuswa ba fumanang ditshebeletso ka namana)		2a. Ditshebeletso tse ka sehloohong tseo ho fanwang ka tsona	
1b Bathuswa bao ditshebeletso di sa ba tobang (Bathuswa ba fumanng ditshebeletso ka tsela e ngwe)		2b. Ditshebeletso tse ka sehlohong tseo ho fanwahg ka tsona	
3. PUISANO			
Bathuswa (Ngola sehlopha se seng le se seng se ka sehloohong)	Ditlhophiso tsa puisano tse teng (Mokgwa, phethaphetho, ka moo diphetho di sebediswang le ho phatlalatswa ka teng)	Ditlhophiso tse ntjha tsa puisano ho tloha [mohla] (Mokgwa, phethaphetho, ka moo diphetho di tla sebediswang le ho phatlalatswa ka teng)	
4. PHIHLELLO			
Palo ya bathuswa ba fumanang ditshebeletso		Nakong ya jwale	Mohla
Tshebeletso Mokgwa wa phihlelo Palo ya - -ka bowena bathuswa - -ka mohala - -ka poso - -ka mokgwa o mong - (hlalosa)			

5. MAEMO		
Tshebeletso - - -	Nakong ya jwale	Mohla
6. TLHAHISOLESERING		
Tlhahisolesering ka ditshebeletso Palo ya bathuswa ba fumanang ditshebeletso M(o)ekgwa ya kgokahano Phethaphetho Dipuo Lebitso la motho eo ho ka buisanwang le yena/ho fanwe ka nomoro	Nakong yajwale	Mohla
7. BOITSHWARO		
Molawana o ngotsweng wa Boitshwaro Ditlhophiso tsa bolaodi Tshebetso ya mothuswa e kopantswe le kgothaletso ya mosebetsi	Nakong ya jwale	Mohla
8. BOLOKOLOHI LE PONAHALO		
Tlhahisolesering ka ditlhophiso Palo ya bathuswa ba fumanang tlhahisolesering M(o)ekgwa ya kgokahano Phethaphetho Dipuo Lebitso la eo ho ka buuwang le yena/le nomoroya hae	Nakong ya jwale	Mohla

9.TOKISO		
Tsamaiso ya ditletlebo e tsamaelana le ditlhoko tsa Tokomane ena ya Semmuso ya <i>Batho Pele</i> tsa: -ho fihlellwa -potlako -botle -bokunutu -karabelo -phetolo -thupello Hlooho ya mokgatlo ka boyona e hlahloba ditletlebo nako le nako	Nakong ya jwale	Mohla

10. BOLENG BA TEFELLO		
Dibaka tseo ho tsona dipolokelo ka katleho di tla batlwang teng	Polokelo e lebelletsweng (nako, tjhelete, bokgoni bo ekeditsweng)	Ke neng/jwang polokelo e tsetelwang ditshebelelong tse ntlafaditsweng
11. MOHLODI WA BOKGONI 11a. Thupello -Mananeo ohle a thupello a kenyeletsa karolo ya kabo ya ditshebelelo -Moifo o ka pele o rupelletswa ka tlhokomelo ya bathuswa	Nakong ya jwale	Mohla

11b. Kghothaletso le moputso Ditsela tsa ho kgothaletsa moifo ho fana ka tshebeletso e ntlafaditsweng/ ditsela tse ntle tsa ho aba ditshebeletso	Nakong ya jwale	Mohla
12. POLELO YA BOITLAMO BA TSHEBELETSO YA SETJHABA		

E saennwe..... Letona

Mohla.....

E saennwe..... Mookamedikakaretso

Mohla.....

Lefapha la.....

*Looking for back copies and out of print issues of
the Government Gazette and Provincial Gazettes?*

The State Library has them!

Let us make your day with the information you need ...

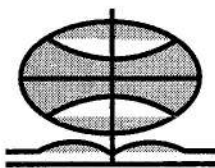
The State Library Reference and Information Service

PO Box 397

0001 PRETORIA

Tel./Fax (012) 321-8931

E-mail: infodesk@statelib.pwv.gov.za



*Soek u ou kopieë en uit druk uitgawes van die
Staatskoerant en Provinsiale Koerante?*

Die Staatsbiblioteek het hulle!

Met ons hoef u nie te sukkel om inligting te bekom nie ...

Die Staatsbiblioteek Naslaan- en Inligtingdiens

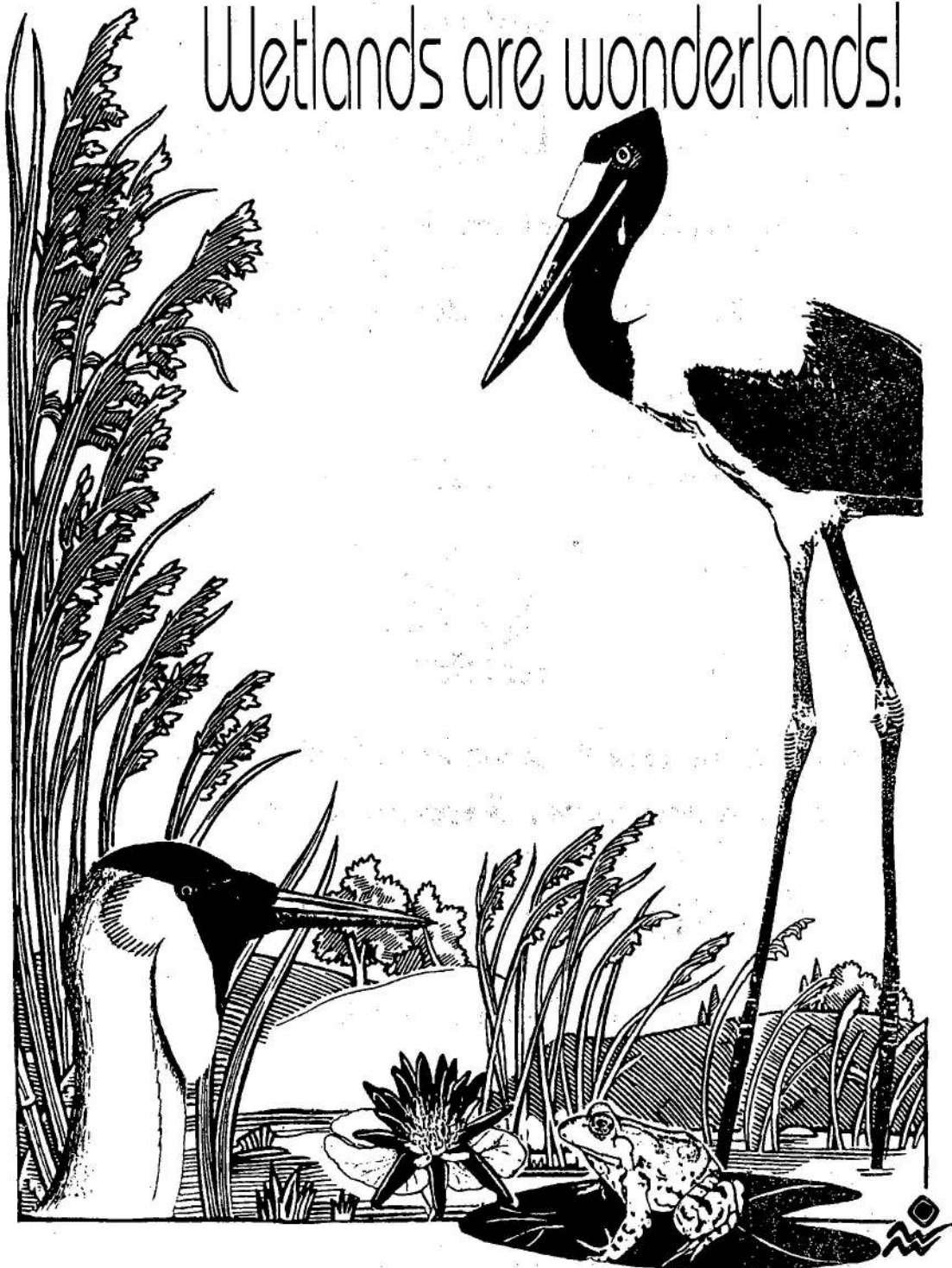
Posbus 397

0001 PRETORIA

Tel./Faks (012) 321-8931

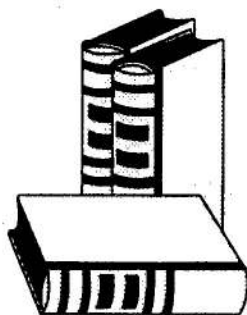
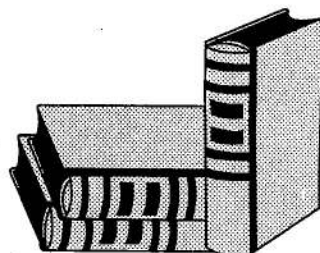
E-pos: infodesk@statelib.pwv.gov.za

Wetlands are wonderlands!

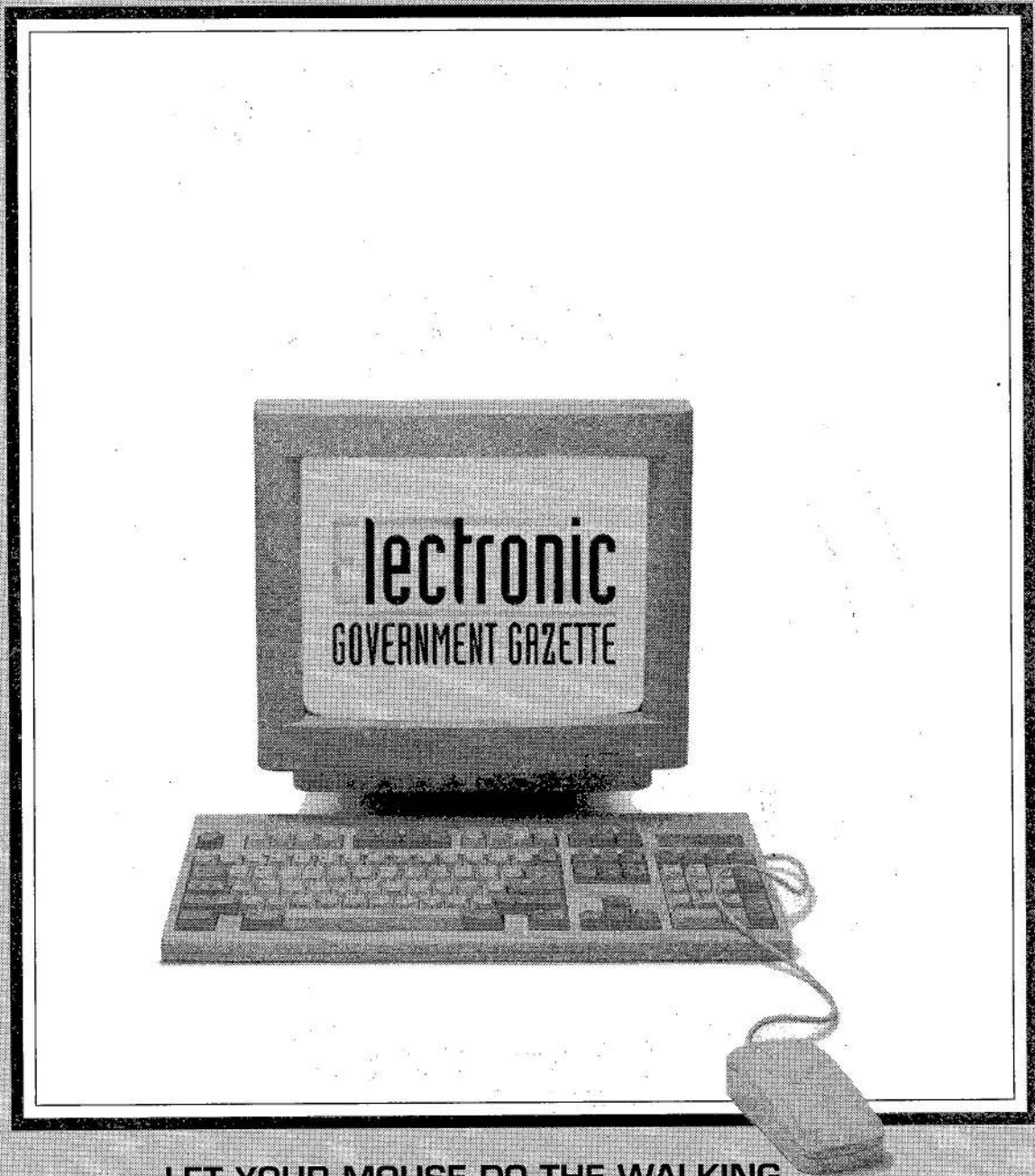


Department of Environmental Affairs and Tourism

Where is the largest amount of meteorological information in the whole of South Africa available?



Waar is die meeste weerkundige inligting in die hele Suid-Afrika beskikbaar?



LET YOUR MOUSE DO THE WALKING

Subscribe to our full-text, Electronic Government Gazette and cut hours off the time you spend searching for information. Just point and click and within seconds, you can let your computer do the searching. Data is available within two days after publication and we can now also offer the full-text of the nine provincial gazettes. Contact us today and save time, space and paper.

The proven source of information



tel: (012) 663-4954 fax: (012) 663-3543 toll free tel: 0800 11 11 73
e-mail: sabinet@sabinet.co.za www: <http://www.sabinet.co.za>

CONTENTS

No.	Page No. Gazette No.
GENERAL NOTICE	
Public Service and Administration, Department of <i>General Notice</i>	
184 White Paper on Transforming Public Service Delivery (<i>Batho Pele</i> White Paper).....	1 18668
